GENÇLİK
EĞİTİM, MESLEK, İŞ
İSTİYOR

TÜSTAV

EĞİTİM YAYINLARI 2

A. Atalay
bağışı

GENÇLİK
EĞİTİM, MESLEK, İŞ
İSTİYOR

TÜSTAV

EĞİTİM YAYINLARI. 2

Bu broşür, Genç Öncü
Bilim, Eğitim ve Araştırma
bürolarınca hazırlanmıştır.

Eğitim Yayınları
Güleryüz Sokak 10/2
Yukarı Ayrancı/ANKARA

TÜSTAV

Basıldığı yer:
Kent Basımevi, İSTANBUL
Kasım 1979

Selma Akpolatyan

GENÇLİK EĞİTİM, MESLEK, İŞ İSTİYOR

TÜSTAV

SUNUŞ

Günümüz Türkiye'sinde gençlik güncel bir sorun oluşturmaktadır. Toplumun geleceğini gençliğin devrimci mücadelesinden bekleyenler yanında gençliği ülkedeki bunalımın baş sorumlusu sayanlar, bir ortak noktada birleşmektedirler: her iki yaklaşım da gençliğin gerçek işlevini abartmakta, somut mücadele hedeflerini çarpıtmaktadırlar. Oysa, egemen sınıfların bunalımı gençliği de sarsmış, bunalıma sürüklemiştir. Bu broşürün hazırlanmasındaki amaç, işte, Türkiye gençliğinin kendi kendisini ele alması ve değerlendirmesi, şimdiye kadar hep başkalarının yaptığı bir değerlendirmeyi bu kez kendi girişimiyle yapmaya çalışmasıdır.

Bu genel hareket noktası, somut durumun somut çözümlemesi ile gelişecek, dünya ve Türkiye somutunda gençliğin yeri, işlevi, görevleri ve mücadele hedefleri belirlenmeye çalışılacaktır.

Bu bütünlük içinde önce gençliğe kuramsal düzeyde bir tanımlama ve sınırlama getirilecektir. Genel olarak dünya gençliği, sosyalist ülkelerde, gelişmiş kapitalist

ülkelerde ve azgelişmiş ülkelerde gençlik sorunu, gençliğin ulusal ve uluslararası düzeydeki örgütlenmesi ve mücadeleleri, Türkiye gençliğinin de konumunu ve mücadele hedeflerini belirlemesinde yardımcı olacaktır.

Türkiye gençliği, önce genel olarak, sonra da işçi, köylü ve öğrenci gençlik olarak ele alınacaktır. Öğrenci gençliğin üzerinde çok daha uzun olarak durulması, öteki gençlik kesimlerine daha az önem verildiği biçiminde anlaşılmamalıdır. Dünyada ve Türkiye'de gençliğin temel istemi, EĞİTİM HAKKI'dır. Bu hakkın yaşama geçirilmesi, benimsenen eğitim tanımı, uygulanan eğitim politikaları ve yürürlükteki eğitim sistemi ile çok yakından ilişkilidir. Bu yüzden de öğrenci gençliğin sorunları eğitim sistemimizin nitelikleriyle iç içedir. Ancak, eğitimin bir bütün olduğu gerçeği bilinmekle birlikte, burada asıl orta ve yüksek öğretimin gençlikle doğrudan ilgili sorunlarına ve elden geldiğince de bu sorunlarla sınırlı kalmaya çalışarak yaklaşılacaktır.

Bu çalışma bir bilimsel araştırma değildir. İçerdiği değerlendirme, görüş ve önerilerin bilimselliği savıyla ortaya çıksa da amacı gençliğin demokratik, politik mücadelesine kendi ölçüleri içinde ışık tutmak, Türkiye gençliğini, bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesinin etkin örgütlü güçlerinden biri yapmaya katkıda bulunmaktır. Bu üçlü mücadelede öncülük, işçi sınıfının, onun politik örgütünündür. Ne var ki işçi sınıfı hareketinin örgütlü mücadelesi doğrultusunda Türkiye gençliğine de önemli görevler düşmektedir. Bu görevlerin başında ise gençliğin kendi konumu ve işlevi hakkında doğru, tutarlı, bilimsel, gerçekçi bir bilinç sahibi olması, bu bilinçle de mücadele hedeflerini somutlaştırması gelmektedir.

Bu yaklaşımdan hareket edildiğinde, amaç, somut mücadele hedeflerini kavrayıp özümsemek, en geniş toplum

kesimlerine ve özellikle geniş gençlik yığınlarına tanıtmak ve benimsetmek ve tüm gençliği bu hedeflerin gerçekleşmesi için örgütlü mücadeleye kazanmak olarak belirmektedir. Broşür bu ana amaç doğrultusunda kaleme alınmış, bu nedenle de gençlik sorunlarının önemli bir bölümünü dışarıda bırakmıştır. Ele alınan konular genellikle somut çözüm önerileriyle birlikte çözümlenmiş, ayrıca gençliğin güncel ve ivedi talepleri somutlaştırılmıştır.

Somut durumun somut çözümlemesinden yola çıkıyoruz. Hedefe giden yolda heyecanın, coşkunun, sloganın gerekliliğinin bilincindeyiz. Ama sloganculığı artık aşmanın gerektiğine inanıyoruz. Tüm gençlerin gençliklerini dilediklerince yaşayabilecekleri, korkusuz, baskısız, savaşsız, sömürüsüz bir dünyayı düşlemek en doğal hakkımızdır, ancak bu düşün gerçekleşmesi mücadelesinde hayalciliğe yer yoktur, bunun bilincindeyiz, bu yüzden de alabildiğine gerçekçiyiz.

Türkiye gençliğinin değişik düşünce akımlarının etkisinde değişik siyasal çizgiler doğrultusunda ayrı örgütlenmeler içinde mücadele verdiğinin, hatta gençliğin önemli bir kesimin faşizmin vurucu gücü olarak kullanıldığının bilincindeyiz. Eksikleri ve tartışmaya açık yönleri ile bu çalışmanın, bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesinde gençliğin örgütsel bütünlüğü ve eylem birliği için bir katkı olması dileği ile.

DÜNYA GENÇLİĞİ

I — GENEL

Gençlik nedir? Kısaca, sınırları, toplumsal/tarihsel koşullara göre değişiklik gösterse de belli bir yaş grubu içindeki nüfus gençlik olarak tanımlanır. Değişik dönemlerde, değişik ülkelerde, hattâ aynı ülkenin değişik yerleşim yerlerinde alt ve üst yaş sınırları değişik olabilmekle birlikte, yaygın olarak 15-24 yaşlar arası gençlik çağı olarak kabul edilmektedir. Kuşkusuz gençlik, yalnızca yaş etkeni ve ona bağlı ruhsal-biyolojik-fizyolojik etkenlerle açıklanamaz. Örneğin kırsal kesimde çocukluktan gençliğe geçiş yaşı kente oranla daha erkendir.

Gençlik gelecektir. Gelecek ise her toplum için önemlidir. Gençliğin önemi temelde buradan kaynaklanmaktadır. Bu önem, açıktır ki, demografik bir önemle sınırlı değildir. Gençliğin önemi, daha çok toplumsal ve politik niteliğinden, konumundan, işlevinden kaynaklanmaktadır. Bu bakımdan, gençlik-

le ilgili her türlü girişimler ve politikalar ile gençlere sağlanan olanaklar toplumun geleceğini belirleyici niteliktedir. Bu yüzdendir ki günümüzde burjuvazi, sınıfsal egemenliğinin geleceğini güvence altına almanın yolunu, bugünün gençliğini, şu ya da bu yolla egemenliği altına almakda görmektedir. Gene bu nedenledir ki sosyalist ülkelerde işçi sınıfı iktidarı, çocukları ve gençleri toplumun tek ayrıcalıklı kesimi olarak ele almakta, bu kesim için öncelikler saptayıp önemli kaynakları ayırmakta, kısaca önemli özverileri göze almaktadır.

Gençlik, yalnızca geleceğin güvencesi olarak değil, bir somut toplumsal sorun olarak da gündemdedir. Gençliğin fizyolojik yapısından kaynaklanan sorunlar hemen her yerde aynı ya da benzer olmakla birlikte toplumsal yapıdan kaynaklanan sorunları ve bu sorunlara yaklaşım biçimleri değişik hattâ çelişik olabilmektedir. Gençliğin kendisi sınıfsal bir kategori olmamakla birlikte karşılaştığı sorunların tümü verili sınıfsal yapıdan kaynaklanmaktadır. Bu yüzden de, gençliğin sorunlarına kökten çözümler bulunabilmesi, ancak sınıfsal yapıdaki çözümlerle olanaklıdır. Gençliğin kendisi toplum için çok yönlü bir sorun oluşturmakla kalmaz: gençlik, bir dizi somut sorun ile karşı karşıyadır ve bunlara çözüm talepleriyle ortaya çıkmaktadır.

Gençliğin bu çok yönlü sorunları nelerdir? İlk bakışta da göze çarpacağı gibi gençlik çağı, eğitim çağı ile önemli ölçüde çakışmakta, bu yüzden de gençliğin sorunları kimi çevrelerce adeta eğitim sorunlarına indirgenmektedir. Eğitim kuşkusuz gençliğin en önemli sorunlarından biridir, ama gelişmiş kapitalist ülkeler gençliği dahil dünyanın pekçok yerinde eğitimin genç-

lik için bir HAK olarak yaşama geçirilememiş olduğu da bir gerçektir. Gençliğin en önemli sorunlarından biri de iş bulma sorunudur. Özellikle emekçi kesimden gelen gençler için bu sorun gelişmiş kapitalist ülkelerde özellikle canalıcı bir önemdedir.

Toplumların gençliğe sağlaması gereken ve değişik ölçülerde sağladığı hak ve olanaklar yanında gençliğin bir de kendi somut gerçeğine ilişkin bilinci ile ilişkili sorunları vardır. Bu sorun, gençliğin, kendisine reva görülen durum ve koşullar karşısındaki bilinci ve tavrıdır. Temelde kapitalist sömürüden kaynaklanan bir yabancılaşma, şiddet ve seks furyası, hipilik, uyuşturucu madde kullanımı, ruhsal bunalım vb. biçiminde özellikle sanayileşmiş batı gençliğini kasıp kavurmaktadır. Buna karşılık, bu ülkelerde ve dünyanın başka ülkelerinde gençliğin bir başka kesimi, bu durum ve koşullara karşı bilinçli bir tepki göstermekte, etkin biçimde mücadele vermektedir.

Gelişmiş kapitalist ülkelerde, geri kalmış ülkelerde, sosyalist ülkelerde toplum gençliği nasıl ele almakta, ona neler sağlamakta, buna karşılık gençlik neler talep etmektedir?

II — KAPİTALİST ÜLKELERDE GENÇLİK

Emperyalizmin bunalımı kapitalist ülkeler gençliğini her yönüyle etkilemektedir. Gençliğin maddi yaşama koşulları, bireysel ve toplumsal değerleri, bilgi ve bilinç düzeyleri, dünya görüşleri, baskı ve sömürüye karşı tepkileri burjuvazinin ve işçi sınıfının mücadele etkinlikleri ölçüsünde oluşmaktadır. Burjuvazi, sınıf egemenliğinin sürmesi, pekişerek sürmesi için gençliği egemenliği altına almakta, bunun için maddi, ideolojik hiçbir çabayı esirgememektedir.

Eğitim aygıtı, kapitalist gelişmenin gereksinmelerini karşılamaya yönelik bir çeşit nitelikli emek gücü dağıtıcısı olarak düzenlenmiştir. Belli nitelik ve nicelikte bir işgücü yetiştirilirken, bunun yanında, niteliksiz, ya da az nitelikli, nerede ve hangi işte olursa olsun çalışmaya hazır bir kitlenin el altında bulundurulmasına özen gösterilmektedir. Kapitalist ekonominin gereksinme duyduğu bu yapısal işsizlik, ücretlerin düşük tutulmasına olanak sağladığı gibi, toplumsal geçişleri mesleksel ve coğrafi düzeyde yönlendirme olanağını da iktidara vermektedir.

Kapitalizmin doğası gereği olan bu işsizlik, son yılların ağırlaşan bunalımı ile daha da yoğunlaşmış, tüm toplum kesimlerini etkisi altına almıştır. Ne var ki işsizliğin ilk kurbanları gençlerdir. Tüm kapitalist ülkelerde 24 yaşın altında işsiz olanların sayısı hızla artmaktadır. İngiltere'de 1 milyon, Fransa'da 400 bin, Federal Almanya'da 350 bin İtalya'da 400 bin genç işsizdir. Çalışma yaşına gelen genç iş bulamamakta, sık sık yinelenen dönemsel işsizlik dalgalarında ise önce genç işçilerin işine son verilmektedir. Bu yüzden, kapitalist ülkelerde gençliğin iki somut talebi, «kız/erkek her gence bir meslek, herkese iş» olarak belirmektedir.

Eğitim alanında da kapitalizm gençliği baskı altında tutmanın yollarını aramaktadır. Batıda eğitim, eşitsiz gelişmenin tüm özelliklerini taşımaktadır:

— Eğitim, seçkincidir, elemecidir, eşitsizlikçidir. Nüfusun büyük çoğunluğunu oluşturan işçi ve emekçi kesimlerin çocukları yüksek öğretimde yüzde beşi bile bulmayan bir oran oluştururlar. Eğitim, toplum yapısındaki eşitsizlikleri gidermeyi değil korumayı, keskinleştirmeyi amaçlar.

— Eğitim, çağdaş toplumun gereksinimlerine karşılık vermekten uzaktır. Üretim süreci ile uyum sağlanamadığı için bir yanda işsiz üniversite mezunları, bir yanda aranan ileri uzmanlık derecesinde nitelikli işgücü gereksinmesi yer alır.

— Aynı süreç içinde, eğitim, burjuvazinin çıkarlarına hizmet amacına göre düzenlendiğinden birey, bilgi ve kültürün en ileri düzeylerine ulaşamamakta, dolayısıyla eğitimden manevi bir doyum da sağlayamamaktadır.

— Batı eğitimi, çürümekte, çökmekte olan bir sınıfın, burjuvazinin gerici, çağdışı ideolojisinin taşıyıcılığı görevini yerine getirmekte, gençlerin dünya görüşlerini etkilemektedir.

Ancak, burada bir parantez açmak ve bir noktayı aydınlatmak gerekir. Batının eğitimi işlevleri, amaçları bakımından geri ve gericidir ama pedagojide belli kazanımları temsil ettiği de bir gerçektir. Bu nedenledir ki batıda işçi sınıfı hareketi ve onun yolundan giden gençlik ideoloji ile pedagojiyi kesinlikle birbirinden ayırmakta, birincisini tümü ile reddederken ikincisindeki ileri ve olumlu yanlara kararlılıkla sahip çıkmaktadır.

Kapitalist ülke gençliği işsizlik ve eğitimdeki bu çelişkiler ve doyumsuzluklar yanında sömürüden kaynaklanan bir yabancılaşmanın tüm yozlaştırıcı etkilerine de açıktır. Bireycilik, tüketim toplumunun tüm yoz alışkanlıkları, kafa karıştırıcı bir dizi «sol» düşünürün olumsuz etkileri, gençliği gerçek bir bunalıma sürüklemektedir. Seks ve şiddet filmleriyle de uyuşturulan önemli bir gençlik kesimi kurtuluşu hipilikte, esrarda ve fuhuşta bulmaktadır. Çocuk ve

genç suçlular yanında uyuşturucu madde kullananların sayısı da hızla artmaktadır.

Gençliğin çok daha önemli bir kesimi ise bu duruma karşı çıkmakta, tepkisini çeşitli biçimler altında bir mücadeleye dönüştürmektedir. Ülkemizde yanlış olarak 1968 öğrenci ayaklanmalarıyla başladığı sanılan gençlik hareketleri gerçekte çok daha eskilere uzanmaktadır. Öte yandan, ülkemizde yaygın ve yanlış bir kanı vardır ki bunu sergilemek kaçınılmaz bir görevdir. Batı gençliği deyince ya esrar içen, uluorta sevişen hipi gençlik, ya da 1968'leri yaratan «devrimci gençlik» belleklere yerleştirilmiştir. Hiç kuşkusuz, 1968'lerde ortaya çıkan «devrimci gençlik» furyası, kapitalizmin bunalımına haklı bir başkaldırı niteliğini de taşıyordu. Ancak, siyasal yönlendiricilikten yoksun her başkaldırı gibi bu da saman alevi gibi parlayıp söndü, savruldu gitti.

Kapitalist ülkelerin gençliği ille de goşist gençlik değildir. Tam tersine, yalnızca onun gürültüsü gelse, yalnızca onun sesi duyurulsa da batıda çok güçlü bir başka devrimci gençlik kesimi vardır ki onun üzerinde durmak gerekir. Gerçekten, işçi sınıfının, onun siyasal örgütünün yolunda etkin bir demokratik güç olan bu gençlik, ekonomik/demokratik haklar mücadelesinde belki gösterişsiz ama kararlı ve kalıcı adımlar atmakta, ulusal ve uluslararası düzeyde çağdaş gençlik olmanın sorumunu taşımaktadır.

Kapitalist ülkelerin ilerici gençliği sosyalist ülkelerle ve özellikle bu ükelerin gençlikleri ile etkin dayanışma içindedir. Kendi ülkelerinin gençliğine aşılanan sosyalizm düşmanlığına, sovyet düşmanlığına karşı kararlı bir mücadele içindedir.

Kendi ülkelerinde tekellerin egemenliğinin kırıl-

ması mücadelesinde öteki kapitalist ülkeler gençliklerinin ulusal ve uluslararası mücadelelerinde etkin bir dayanışma içindedir. İşçi sınıfı hareketine omuz vermenin bir gereği olarak bu gençlik kendi sorunlarına da kendisi sahip çıkmakta, herşeyi devrimin gerçekleşeceği o büyük Gün'ün ertesine ertelememektedir. Okulda, fabrikada, tarlada, büroda, heryerde günlük somut uğraşılar içinde sorumluluğunun gereğini yerine getirmektedir.

Kapitalist ülkelerin ilerici, demokrat, sosyalist gençliği ulusal kurtuluş savaşı veren halkların ve onların gençliklerinin yanındadır. Cezayir savaşı sırasında Fransız gençliğinin, Vietnam savaşı sırasında Amerikan gençliğinin, Afrika'daki son bağımsızlık savaşları sırasında Portekiz gençliğinin yurtseverlikle enternasyonalizmi bağdaştıran onurlu tavrı anılmaya değer. Vietnam halkının ulusal kurtuluşu, Şili'de faşist rejimin çökertilmesi, ABD'li komünist Angela Davis'in özgürlüğüne kavuşturulması mücadelelerinde kapitalist ülkeler gençliği örgütlü ve kararlı bir mücadelenin simgesi olmuştur. Ülkemiz ilerici, devrimci gençliğinin ondan öğreneceği çok şey vardır.

III — AZGELİŞMİŞ ÜLKELER GENÇLİĞİ

Azgelişmiş ülkeler, geri kalmış, emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin baskı ve sömürüsü altındaki ülkelerdir. İster emperyalizmin klasik sömürgeciliği olsun, ister yeni sömürgecilik yöntemleri olsun, bu ülkelerde yaşayan halkların direnişlerini ve savaşlarını kıramamıştır. Bu direniş ve karşı koyuş silahlı ya da silahsız olabilmekle birlikte, kalıcı ve tutarlı olabilmek için emperyalizmle çatışmayı nesnel çıkar-

ları gereği göze alabilecek güçlerin bu savaşa öncülük etmesi gerekmektedir. Ulusal bağımsızlık ve demokratikleşme mücadelelerinde yer alan önemli güçlerden biri de gençliktir. Çünkü gençlik, somut olarak yaşadığı bunalım ve sıkıntıların kaynağında emperyalist-kapitalist sömürünün yattığını bilmektedir. Vietnam ve Kamboçya'da, Mozambik ve Angola'da zafere ulaşılmasında bu ülke gençliklerinin rolü unutulabilir mi? İran'da Şah'ın, Nikaragua'da Somoza'nın alaşağı edilmesinde bu ülkelerin gençliği hayranlıkla izlediğimiz bir mücadele örneği vermedi mi? Azgelişmiş ülkeler gençliği de sosyalist ülkeler topluluğu ile, bu ülkeler gençliği ile etkin dayanışma içindedir. Çünkü emperyalizme karşı savaşta sosyalist ülkelerin onlara en büyük destek olduğunu somut olarak görmektedir. Gözümüzün önünde cereyan etmekte olan Filistin halkının ulusal kurtuluş mücadelesinde yiğit Filistin gençliği sosyalist ülkeler gibi kapitalist ülkelerin ilerici gençliğini de yanında görmektedir. Azgelişmiş ülke gençliği, eski sömürgeci ülkenin ilerici gençliği ile de dayanışma içindedir. Azgelişmiş ülke gençliklerinin kendi aralarında da etkin bir kardeşlik ve dayanışma içinde olduğu bilinmektedir. Aynı ortak düşman olan emperyalizme ve gericiliğe karşı verilen mücadelenin de ortak olması kadar doğal ne olabilir?

Azgelişmiş ülkelerin belli yapısal sorunları ve özellikleri vardır. Bunlardan gençliği doğrudan ilgilendiren başlıcaları nelerdir? Birey başına düşen ulusal gelirin son kertede düşük olması, gençliğin yaşamını açık biçimde etkilemektedir. Herşeyden önce genç olabilmek, yani ölüme yenilmeden çocukluğu geride bırakabilmek büyük bir şans işidir. Pislikten ve açlıktan ölen çocukların oranı son kertede yüksektir.

Yetersiz, dengesiz ve yanlış beslenme ayrıca sağlıksız bünyelerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır. Gelir düzeyinin düşüklüğü yanında, dağılımdaki büyük adaletsizlik de gençleri etkilemektedir. Konut ve yaşama ortamı ilkeldir.

Azgelişmiş ülke gençliği, kapitalist ülke gençliğinden de fazla olarak işsizlik içindedir. Azgelişmiş ülke gençliği eğitim hak ve olanaklarından yoksundur. Varolan eğitim, eşitsiz, elemeci, seçkincidir. Emperyalist kültürü yaymayı amaçlar. Azgelişmiş ülke gençliği bu yüzden ulusal ve demokratik bir eğitim istemi ileri sürmekte haklıdır. Bu eğitimin iki temel amacı vardır:

a) Okur-yazarlığı gerçekleştirerek cahilliği ortadan kaldırmak (Unutmamak gerekir ki devriminin hemen ikinci yılında 1961'de okuma-yazma sorununu çözen Küba azgelişmiş bir ülkeydi, bugün Küba'yı o zamanın gençliği yönetiyor. Türkiye'de ise 1928'de saptanan ulusal ayıp hâlâ sürüyor. Bu da eğitim sorununun da son çözümlemede bir sistem sorunu olduğunu gösteriyor).

b) Herkese eğitim hakkı ve olanağı sağlayarak fırsat eşitsizliğini azaltmak, toplumsal yapıdan kaynaklanan eşitsizlikleri bir ölçüde de olsa gidermek.

Azgelişmiş ülkelerde gençliğin eğitim alanındaki somut mücadele hedefleri bu iki noktada düğümleniyor.

IV — SOSYALİST ÜLKELER GENÇLİĞİ

İşsizliğin ortadan kalkmasıyla gençliğin en büyük kaygılarından biri, geçimini sağlama kaygısı da ortadan kalkmıştır.

Bağlı olarak, eğitim alanında kişisel yetenek ve beceri dışında hiçbir engel kalmamıştır. İlköğretim şöyle dursun, ortaöğretim bile yaygınlaştırılmış, genelleştirilmiştir. Zorunlu eğitim Sovyetler Birliği'nde 11 yıla, öteki sosyalist ülkelerde ortalama 10 yıla çıkarılmıştır. Kız/erkek karma eğitim gerçek anlamıyla parasız bir eğitimdir. Kadın/erkek eşitsizliği, kır/kent eşitsizliği diye birşey sözkonusu değildir. Çıraklık çağı okul çağı içinde kalmış, kurum olarak da ortadan kalkmıştır. Çünkü politeknik içeriğiyle ortaöğretim her genci mutlaka bir meslek sahibi yapmaktadır. Bireysel yeteneklerine uygun bir meslek edinmeden herhangi bir nedenle olursa olsun bir eğitim kurumunu terketmek mümkün değildir.

Ortaöğretimin böylece bir işlev kazanması ve ulusal ekonomiyle uyum halinde nitelikli ve aranır insanlar yetiştirmesi yüksek öğrenim kurumları önündeki yığılmaları da kendiliğinden önlemiştir. Sosyalist ülkelerde eğitim hakkı yaşama geçirilmiştir, ne var ki yüksek öğrenim kurumlarına gene de sınavla girilebilmektedir. Bu bir çelişki değildir. Çünkü bu girişte toplumsal nitelikli herhangi bir elemecilik sözkonusu değildir. Ayrıca, eğitim sistemi, toplumsal kökeni, cinsiyeti, yaşı, mesleği ne olursa olsun herkese yüksek öğrenim görme olanaklarını açık tutan, yatay ve dikey geçişleri olanaklı kılmaktadır. Yazışmalı eğitim gibi gece eğitimi de sistemin ayrılmaz bir parçasıdır. Yerel yönetimler, işletmeler vb. kuruluşlar bu konuda gençlere her türlü kolaylığı göstermekle yükümlüdürler.

Eğitim gibi TATİL de bir HAK olarak kabul edilmektedir. İşçi ya da öğrenci, kırdan ya da kentten her gencin yıllık ücretli izin ve dinlenme hakkı yaşa-

ma geçirilmiştir. Toplu tatil uygulamaları her gence hem ülkenin dört bir yanını, hem de karşılıklılık esasına dayanılarak komşu sosyalist ülkeleri görme ve tanıma olanağını vermektedir.

Sosyalist ülkelerin herbiri değişik gelişme düzeylerindedir. Bu yüzden herbirinde gençliğin değişik sorunları vardır.

V — GENÇLİĞİN ULUSLARARASI MÜCADELE BİRLİĞİ

Bütün emperyalist-kapitalist sisteme bağlı ülke gençleri sistemin, yapısı gereği kendilerine karanlık bir gelecek vadettiğinin bilincindedirler. Emperyalist kapitalizmin, sorunlarını çözemeyeceğini gün geçtikçe daha iyi anlamaktadırlar.

İki paylaşım savaşının en ağır yükünü taşımak zorunda bırakılan gençler, savaşın, savaş kışkırtıcılığının tek sorumlusunun emperyalist merkezler olduğunu bugün büyük ölçüde kavramışlardır. Tüm dünya gençleri barışın önündeki tek ve büyük engelin emperyalistler ve onların saldırgan askeri paktları olduğunun bilincindedirler. Ulusal baskı ve sömürgeciliğin kaynağınında yine aynı olduğunu bilmektedirler. Irkçılığın, emperyalist müdahalelerin de öyle...

Yine dünya gençliği faşizmin kendilerini eşi görülmemiş bir biçimde her türlü hak ve özgürlüklerden yoksun ettiğini, yoğun bir militarizmle karşı karşıya bıraktığını, savaş tehlikesini artırdığını bilmektedir.

Bütün bunlardan çıkarılması gereken sonuç nedir? Var olan durum, dünya gençliğinin aydınlık geleceğinin önündeki kara bulutların kaynağının aynı

ve tek olduğunu göstermektedir. Dünya gençliği, uluslararası ortak düşmana karşı ortak mücadelenin gerektiğinin farkındadır. Kısaca, gençliğin mücadelesinin ulusal olduğu kadar, uluslararası plânda sürdürülmesi gerekliliği dayatmaktadır. Dünya gençliği, zaferin garantisinin, anti-faşist, anti-emperyalist, savaşa karşı, silahsızlanmadan yana mücadelenin uluslararası düzeyde birliğinin sağlanmasında, bu tarihsel görevin yerine getirilmesinde olduğunu yaşayarak daha iyi öğrenmektedir.

Dünya gençliği, silahsızlanma ve yumuşama için, emperyalist saldırı ve müdahaleye karşı mücadeleyi, yalnızca barışa giden kestirme bir yol olarak değil, tüm sorunlarının çözümünde, haklarını genişletmede de bu mücadelenin uygun koşullar yarattığının bilinciyle ele almaktadır.

Bu çapta bir mücadele, çeşitli görüş, inanç, ırk ve ulustan gençleri tek bir cephede birleşmeye itti ve birleştirdi.

Dünya gençliği 10 Kasım 1945'de bu mücadele cephesini somutladı. Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF) gibi güçlü bir mücadele silahını yarattı.

Altını çizerek belirtmek gerekir ki, DDGF adından da anlaşılacağı gibi uluslararası düzeyde tüm demokratik güçlerinin ortak mücadele örgütüdür. Yalnızca komünistlerin değil. Komünistler bu örgütte önemli ve etkin bir yere sahipse, bunun nedeni güçlü örgütlere sahip sosyalist ülkeler gençliği ve komünist gençlerin üstün fedakârlık ve tutarlı mücadele anlayışına sahip nitelikleridir.

DDGF, bugün tüm dünya gençliği içinde üstün

bir prestije sahiptir. 104 ülkeden 200'den fazla ulusal örgütü bünyesinde barındıran DDGF, yüz milyonlarca genci temsil etmektedir. DDGF, Birleşmiş Milletler'de de temsilci bulundurmakta ve gençliğin mücadele hedeflerini uluslararası politikanın bu önemli organında da kararlılıkla savunmaktadır.

DDGF dünya gençliğinin dostluğunu ve dayanışmasını yükseltmeyi en önemli hedefleri arasında sayıyor. Bunda da giderek önemli başarılar kazanıyor. Düzenlediği gençlik festivallerinde Portekiz gençliği ile daha düne kadar bu ülkenin sömürgesi olan Angola gençliğinin kucaklaşmasını, kolkola aynı düşmana karşı mücadele birliğini sağlaması bunun bir göstergesi değil midir? Her yılın 24 Nisan'ı uluslararası gençlik dayanışma günü olarak onun önderliğinde kutlanıyor. 10-17 Kasım'ı dünya gençliği, istemlerini mücadelelerini yükselttikleri, şenliklerle dayanışma ve dostluklarını geliştirdikleri Uluslararası Gençlik ve Öğrenci Haftası olarak kutluyor.

DDGF, emperyalizm yeni bir dünya savaşı tehlikesi taşıyan soğuk savaşı başlattığı zaman, milyonlarca genci örgütlediği barış kampanyasına kattı. Kore'de Amerikan saldırısına karşı çıktı. NATO, SEATO, CENTO gibi saldırgan paktlara karşı uzlaşmaz bir mücadele içinde oldu.

DDGF'nin ulusal bağımsızlık için emperyalizme karşı mücadelede kararlılığını bilmeyen var mı? Bunun en canlı kanıtı Vietnam halkının ve gençliğinin anti-emperyalist savaşını destekleyen toplantı, gösteri, mitingler, ilâç, yiyecek ve donatım yardımlarıyla Vietnam'la Dayanışma Kampanyasıdır. 34 mücadele yılı bu tür eylemlerle dopdoludur.

DDGF gençliğin demokratik hakları uğruna mücadelede de doğrudan katkılarda bulunmaktadır. Yıllık eylem programlarında bu alandaki çalışmalar büyük dikkatle ele alınmakta, geniş yer kaplamaktadır.

TÜSTAV

TÜRKİYE GENÇLİĞİ

Genel:

Cumhuriyetin geleceğinin biricik güvencesi sayılan gençlik bugün neredeyse aynı Cumhuriyet için baş tehlike sayılacaktır. Ama hangi gençlik? Ve kimler için tehlike? Bu nedenle gençliği ekonomik, toplumsal, ve siyasal boyutlarıyla ele almak gerekir. Siyasal iktidarların özel olarak gençlik için uyguladıkları ekonomik ve toplumsal politikalar olmamıştır. Türkiye'nin kapitalistleşmesi sürecinde uygulanan genel ekonomik, toplumsal politikalar gençlik için de geçerli olmuştur. Gençlik sorununu salt siyasal yönleriyle ön plâna çıkarmak, bu temel gelişmeyi gözardı etmekten başka bir işe yaramamıştır. Bu nedenle biz, burada, gençlik sorununu bu çerçeve içinde, ekonomik, toplumsal, siyasal gerçekliğiyle ve bu somut gerçeklik karşısındaki tepkisi, davranışı, mücadelesi açısından ele alacağız.

Hemen belirtmek gerekir ki günümüz Türkiye'-

sinde gençlik ezici çoğunluğuyla yürürlükteki düzene KARŞI olma ortak paydası üzerinde birleşmektedir. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde gençliğin siyasal iktidarla ve düzenle esaslı bir çelişkisi, bir sürtüşmesi olmamıştır. Uygulanan seçkinci eğitim politikası, eğitim hakkından yararlanabilen gençleri düzenin çıkarlarını savunmaya yöneltici nitelikteydi. Bu nitelik bugün de geçerli olmakla birlikte gençlik artık kendisine aşılanan resmi ideolojiye karşın düşünen, değerlendiren, ve sonuçta başkaldıran bir gençlik olmuştur.

Siyasal düzeyde ilk gençlik hareketleri 1950'lerde kitlesel boyutlara ulaşmıştır. Ancak, gençliğin, tüm topluma ve özellikle de gençliğe dayatılan bunalımın bilincine varması ve buna karşı bilinçli çözümler aramaya yönelmesi esas olarak 1961-71 demokratikleşme döneminde gerçekleşmiştir. İşçi sınıfı hareketinin başını çektiği bu demokratikleşme sürecinde gençliğin bir kesimi, özellikle öğrenci gençlik, tümü ile siyasal iktidar mücadelesine kaymıştır. Öğrenci gençliğin öğrenci olmaktan doğan son derece önemli ve güncel sorunları bir kenara itilmiş, bunlarla ilgilenmek devrimci mücadaleden kaçış sayılmıştır.

Günümüzde de gençliğin mücadelesini ekonomik, demokratik haklardan salt siyasal iktidar için mücadele alanına kaydırma ve gençliğin mücadelesini siyasal iktidar mücadelesine indirgeme görüş ve eğilimleri yaygınlığını koruyabilmektedir. Hiç kuşkusuz, gençlik faşizme karşıdır, faşizme karşı mücadelede kendisine düşen yeri almak durumundadır. Hiç kuşkusuz gençlik emperyalizme karşıdır, emperyalizme karşı mücadelede kendisine düşen onurlu yeri al-

makla yükümlüdür. Ve hiç kuşkusuz gençlik kapitalizme karşıdır, kapitalizme karşı toplumun ilk bilinçlenen kesimlerinden biridir, bu yüzden de ekonomik, demokratik haklar için mücadelenin dar çemberi içine hapsolamaz, etkin biçimde kapitalizme karşı verilen mücadelede yerini almalıdır. Kısaca gençlik, bağımsızlık, demokrasi ve sosyalizm üçlü mücadelesinin bütünlüğü içinde yerini elbette alacaktır. Önce okulu bitir, sonra ülke sorunlarına eğilirsin, öğüdü, gençliği sömürü düzeninin savunucusu yapmayı amaçladığı için reddedilmelidir, ne var ki bu sömürü düzeni her günkü yaşamımızda karşımıza çıkan, biz gençlere bireysel doyum ve toplumsal yarar sağlama arzu ve kararlılığımızı engelleyen bir düzendir. Gençlik, gelişmesinin belli bir aşamasındaki Türkiye kapitalizminin geniş işçi ve emekçi kitlelere dayattığı bunalımın çok yönlü etkileri altındadır. Köyde rençber, kasabada çırak, fabrikada işçi, büroda memur ya da lisede, üniversitede öğrenci olsun her genç, hepimiz, günün 24 saatinde bu bunalımın altında yaşamaktayız. Öyleyse bu bunalımın bizlere somut olarak yansıyış biçimlerini görmek gerekir. Genel olarak Türkiye gençliğinin somut, güncel sorunları nelerdir? Kırsal kesimde yaşayan gençliğin somut sorunları nereden kaynaklanmakta, çözümleri nereden geçmektedir? Öğrenci gençliğin somut sorunları nelerdir, eğitim sisteminin bu sorunlarla bağlantısı nerededir, ve tüm bu sorunlar karşısında gençliğin somut haklı istemleri nelerdir, neler olmalıdır, ve bu istemlerden hangileri şimdiden, burjuva iktidarlarınca karşılanabilir, hangileri için bir başka iktidar gerekir? İşte somut olarak bu sorulara yanıt aramak gerekir.

Bu somut istemler için yerel yönetimler neler

yapabilirler? Hizmetlerin götürülmesinde yerel yönetimlerle, iktidar arasındaki dağılma ne biçimde yok edilebilir ve hizmetin tekleşmesi sağlanabilir? İşte somut olarak bu sorulara yanıt aramak gerekir.

Ancak sorulara yanıtlar aranırken unutulmaması gereken bir nokta da çözüme ulaştırılabilecek kimi sorun ve istemler için şimdiye kadar hemen hiçbir olumlu çaba içinde bulunmamış olan yerel yönetimlerin, yapabilecekleri çok şeyin varlığıdır.

Bugün dünya nüfusunun %55'i 25 yaşın altındadır. Dünya nüfusu gibi Türkiye nüfusu da genç bir nüfustur. Doğum artış hızında son yıllarda göreli bir azalma görülse de toplam nüfus içinde gençliğin sayısal ağırlığı önemini korumaktadır. Bu sayısal artış yanında gençliğin önemi ayrıca, ortalama insan ömrünün gelişmiş ülkelere oranla son derece kısa olması ile de artmaktadır. Demek ki, alt sınırı ister 12, ister 15 yaş olarak kabul edilsin, 25 yaşın altında çok önemli bir toplum kesimi gençlik kapsamı içine girmektedir. Birey olarak, topluluk olarak, ekonomik, toplumsal, siyasal, eğitsel, cinsel, ruhsal... sayısız sorun gençlerin haklı tepkilerine yolaçmaktadır. Bu haklı tepkiler, çok karmaşık görünümler alsa da başlıca üç ana doğrultudaki haklı istemler biçiminde ortaya çıkmaktadır.

— *Bilgiye ulaşma hakkı,*

— *Bir meslek sahibi olma hakkı,*

— *İş bulma, bu mesleğe uyan bir iş bulabilme hakkı.*

Tüm dünyada ve Türkiye'de gençlik için bu taleplerin karşılanması, öteki tüm sorunların çözümünde temel ölçüdür. Gerçekten, bu üç somut istem, uygulanan toplumsal politika ile, eğitim ve istihdam po-

litikası ile iç içedir. Bu istemlerden ilk ikisi eğitim süreci içinde gerçekleşecektir: Okul, gençlere, içinde yaşadığımız dış ve iç dünyayı, fiziksel, toplumsal ve ruhsal yönleriyle tanıtmalıdır. Dış dünya ve ülkemiz, toplumsal yapımız, üretim güçleri ve üretim ilişkileri bölüşüm ilişkileri, yapılan işin ne için, kim için yapıldığı, bilinmelidir. Gençliğin bu bilgileri edinmeye, bu çarkın toplumsal ve teknik işleyişini kavramaya hakkı vardır.

Her gencin bir meslek sahibi olma, belli bir mesleğin gerektirdiği bilgi ve beceriyi edinme, o mesleği icra edebilir duruma gelme hakkı vardır.

Ancak, bilgili ve meslek sahibi olmak yetmez: Bu bilgi ve beceriyle uyumlu bir iş bulabilmek de her genç için vazgeçilmez bir haktır. Bu somut istemler doğrultusunda verili durumu ele aldığımızda nelerle karşılaşıyoruz?

Türkiye'de gençler bu hakların hemen hepsine sahiptir. İnsan Hakları Bildirgelerinde olduğu gibi Anayasa da eğitimi bir hak, bu hakkın yaşama geçirilmesini de devlet için bir ödev saymaktadır. Gene Anayasa, herkes için çalışmayı bir hak ve bir ödev olarak kabul etmektedir. Oysa, uygulanan istihdam ve eğitim politikaları ile bu haklar, tüm kapitalist ülkelerde olduğu gibi kâğıt üzerinde kalmaya mahkûmdur. Üstelik, gelişmiş kapitalist ülkelerde gençliğe tanınan 18 yaşında oy hakkı Türkiye'de tanınmamıştır. *Seçmen yaşının 21'den 18'e indirilmesiyle iki buçuk milyon genç oylarıyla kendi yazgıları üzerinde söz söyleme hakkını elde edecektir.* Oysa, suçluluğu arttıran, 18 yaşındaki gence en ağır cezaları verebilen kurulu düzen, aynı gence oy kullanma hakkını tanımamakta direnmektedir. Çünkü kurulu düzenin

iktidarları, gençliğin büyük çoğunluğunun bu baskı ve sömürü düzenine karşı olduğunu çok iyi bilmektedir.

Gençliğin, toplumun sınıfsal yapısından kaynaklanan bu ortak sorunları yanında gene toplumdaki üretim ilişkilerinden, topulmsal ilişkilerden kaynaklanan daha dar, grupsal sorunları da vardır. Bu anlamda, işsiz gencin sorunları kırsal kesim gencinin sorunlarından, çırakların sorunları öğrenci gençliğin sorunlarından, hatta liseli gençliğin sorunları yüksek öğrenim gençliğinin sorunlarından ayrıdır. Her grubun, ortak sorunları yanında kendine özgü sorunları da vardır. Yöntemsel bir kolaylık sağlaması bakımından başvurduğumuz bölümleme, kesinlikle sorunların ve çözümlerinin ortak olduğu gerçeğini gözardı etmeye yol açmamalıdır.

Bu bölümlemede gençleri, işsiz gençlik işçi gençlik emekçi (memur) gençlik köylü gençlik öğrenci gençlik olarak ele alacağız. Ayrıca işsizliğin bir uzantısı olarak kol ve kafa emeği biçiminde yurt dışına gönderilen gençlerimizin sorunlarına da kısaca değineceğiz.

TÜSTAV

İŞSİZ GENÇLİK:

İşsizlik kapitalizmin doğası gereği vardır. Türkiye kapitalizminin yarattığı işsizliğin boyutları ise gelişmiş batı toplumlarında raslanmayan derinlikte sorunlar yaratmaktadır. İşsizlik gençliğe özgü bir sorun değildir, ne var ki işsizliğin olumsuz tüm sonuçları gençler için daha da dayanılmaz hale gelmektedir. Ülkemizde işsiz insan sayısı devletin resmi rakamlarına göre 5 milyonu bulmuştur. Kafa ve kol

emeği olarak dışarıya yoğun işgücü gönderilmesine karşın Türkiye, yeni yetişen gençlere iş bulamamakta, işsiz nüfus içinde gençlerin oransal payı da giderek artmaktadır. Halen resmi verilere göre 2.3 milyon olan işsiz genç sayısı, gerçekte, küçük işletmenin yaygınlığı ve kırsal kesimdeki gizli işsizlik nedeni ile daha büyük sayılara ulaşmaktadır.

İşsizlik, ilk kez çalışma yaşamına girecek gençlerin iş bulamaması yanında, kapitalizmin sık sık yinelenen dönemsel bunalımları sırasında önce gençlerin işine son verilmesi biçiminde de ortaya çıkmaktadır. *Bu nedenle lokavtın yasaklanması da gençliğin taleplerindendir.*

İşsizlik bir genç için yaşamdan koparılmak demektir, açlığa, bağımlılığa mahkûm edilmek demektir. Yaşayabilmek, geçimini sağlayabilmek için en kutsal değerlerin ayaklar altına alınmasının, örneğin kızlar için vücudunun bir meta gibi satışa çıkarılmasının meşrulaştırılması demektir. Gençliğin yozlaşmaya terkedilmesi, en sağlıksız etkilere açık bırakılması, ucuz demagojilerle kandırılabilir ve istenen yere sürüklenebilir bir sürü haline getirilmesi demektir. *Bu yüzden gençliğin mücadele hedefleri arasında «HERKESE İŞ» belgisi de yer almaktadır.* Bu mücadele toplumun tüm emekçi kesimleri için de geçerli olan ortak bir mücadeledir.

İŞÇİ GENÇLİK.

Değişik hukuksal statülerde olmakla birlikte işgücünü satarak geçimini sağlayan gençleri işçi gençlik olarak niteleyebiliriz. Bunlar içinde, işçi, memur ve işine son verilen gençleri almak gereklidir. Memur gençler, doğal sınıfları genç işçiler olmakla birlikte

ülkemizde ayrı bir kesim olarak görülmektedir. Gençliğin kendisi bir sınıf olmamakla birlikte, işçi gençlik sınıfsal bir konuma sahiptir. *İşçi gençlik, işçi sınıfının belli bir kesimini oluşturmakta, onunla aynı sorunları yaşayıp aynı talepleri paylaşmaktadır.* Bununla birlikte, işçi sınıfının genel mücadele ve talepleri içinde yer alan işçi gençliğin kendine özgü, genç olmaktan doğan sorunları ve özel istemleri vardır.

Çalışan genç, herşeyden önce işinden atılmayacağına güvenmek ister. Mesleğinde yükselmek, işiyle ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmek, daha ileri bir öğrenim görebilmek, iş dışındaki zamanlarını en ileri bir doyumla değerlendirmek ister. Genç işçinin bireysel, duygusal nitelikli binbir sorunu vardır. Bu çok yönlü sorunlar somut istemlerin belirmesine yol açar. Bu istemleri başlıca üç grupta toplayabiliriz:

a) Siyasal nitelikli istemler: İşçi sınıfının genel siyasal istemleri yanında *seçme ve seçilme yaşının indirilmesi genç işçiler için başlıca mücadele hedefidir.* Siyasal sistemi seçime dayalı ileri kapitalist ülkelerde gençlik bu hakkı önemli ölçüde elde etmiştir. Bu hak Türkiye gençliğinin de mücadele hedeflerinden biridir. Gençlerin iş bulabilmesi, eğitim hakkından yararlanabilmesi, üretilen değerlerin bölüşümü... doğrudan doğruya siyasal iktidarın yapısından geçmektedir. Bu yüzden, değer yaratma sürecinde yer alan genç işçilerin bu değerlerin bölüşümü sürecinde de söz ve karar sahibi olması en doğal hakkıdır. Sorun kuşkusuz seçme ve seçilme yaşıyla sınırlı değildir. *Grevli toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkını tamamlaması gereken siyasal örgüt kurma hakkının önündeki her türlü yasal ya da fiili engellerin kaldırılması için de mücadele etmek, örneğin TCK'nun*

141-142. maddelerinin kaldırılmasına çalışmak gerekir.

b) Ekonomik/demokratik nitelikli istemler: İşçi sınıfının genel ekonomik demokratik haklar mücadelesi içinde gençler kendi somut istemlerini de elde etme durumundadırlar. Genç işçi, kendi sınıfının ideolojisiyle, kültürüyle henüz bütünleşmemiştir. Kapitalist toplumda her üretim gibi kültürel üretim de egemen sınıf olan burjuvazinin denetiminde yapılmakta, genç işçilerin kendi sınıflarıyla özdeşleşmesi engellenmeye çalışılmaktadır. İşçilerin, genç işçilerin kültüre, sanata ulaşmaları böylece kendileri için sınıf olma sürecine girmeleri engellenmektedir. Müzik, tiyatro, sinema, edebiyat gibi güzel sanatlar ve spor da kapitalist ekonominin kâra dayalı piyasa kurallarının göre üretilmekte ve tüketilmektedir. Sosyalist ülkelerdeki gelişmeler bir yana, gelişmiş kapitalist ülkelerde işçi sınıfı ekonomik demokratik haklarının önemli bir bölümünü çetin mücadeleler sonucu elde etmesini bilmiştir. Bir yandan merkezi siyasal iktidarı bu alanda birşeyler yapmaya, kaynaklar ayırmaya zorlarken, bir yandan da yerel yönetimlere ağırlığını koyarak genç işçilerin yararlanacağı kurumları ve donanımları bizzat hizmete sunma yoluna gitmiştir. Türkiye'de de bir yandan devlet bir yandan yerel yönetimler bu haklı taleplerin gerçekleştirilmesi mücadelesinde zorlanmalıdır. *Kamusal ya da özel işyerlerinde spor, dinlenme tesisleri kurulması, genç işçilerin konut edinmede karşılaştıkları güçlüklerin ortadan kaldırılması, toplu taşıma yoluyla gençlerin kendilerine ayıracakları zamanın arttırılması bu doğrultudaki somut istemlerdir.*

İşçi gençliğin demokratik haklarından biri de

eğitim görme hakkıdır. Üretim sürecine girmek, bir genç için eğitimden, bilgiden, en ileri derecede kuramsal bilgiden, bilimden kesinlikle kopmak olmamalıdır. Eğitim, temel bir haktır. Oysa, işçi gencin bu haktan yararlanabilmesi patronun insafına, yani kârına kalmıştır. Bu yüzden, genç işçilere belli ücretli izin kolaylıkları sağlayan hukuksal ve yönetsel düzenlemeler getirilmesi, bu alanda kamu işletmelerinin ve yerel yönetimlerin öncülük etmeleri, gençliğin güncel talepleri arasında yer almalıdır.

c) Mesleksel nitelikli istemler: Genç işçi, işiyle ilgili mesleksel bir yetişmeden geçmemiştir. *Bu yüzden mesleksel bir eğitim görme istemi ilk hedef olarak belirmektedir.* Meslek-içi eğitim, üretim sürecinin her geçen gün biraz daha karmaşıklaşması, bilimsel ve teknik devrimin üretim sürecine daha yoğun biçimde girmesi ile ayrıca güncel, ivedi bir gereklilik olmaktadır.

Gerek meslek eğitimi, gerek genel olarak eğitim hakkının genç işçilere tanınması ve bu hakkın yaşama geçirilmesi gerekir. Bunun için yazışmalı eğitim ile gece eğitiminin kurumlaştırılması, eğitim sisteminin bütünlüğü içinde ele alınarak düzenlenmesi gerekir. Sosyalist ülkelerin tümünde başarılı biçimde uygulanan, gelişmiş kapitalist ülkelerde de oldukça yaygın biçimde uygulanan bu iki yöntem Türkiye'de yüksek öğretim talebinin karşılanması için bir araç olarak algılanmış, YAY-KUR uygulaması ile yozlaştırılmıştır.

İşçi gençlik konusunda ÇIRAKLIK kurumuna da değinmek gerekir. Çıraklık, feodal ve kapitalist özellikleri birarada taşımaktadır. Çırak, usta-patronu ile yüzyüzedir, onunla doğrudan ilişki içindedir. Onun

emrine verdiği emeği karşılığında belli bir beceriyi kazanmaktadır. Çırağın sistem içindeki amacı, bu beceriyi kazanıp kendisi usta-patron haline gelmektir. Böylece çıraklık bir eğitim sisteminin işlevini de görmektedir. Ne var ki, çok küçük yaşlarda başladığı için açıkça bir çocuk emeği sömürüsüdür. Amaç öğrenme olarak saptanınca da çırakların fiilen boğaz tokluğuna çalıştırılması «meşru» sayılmaktadır.

Sosyalist ülkelerde politeknik zorunlu eğitimin süresi 11 yıla kadar çıkmakta, okul mutlaka bir meslek kazandırdığı için ayrıca çıraklık kurumuna gerek duyulmamaktadır. Gelişmiş kapitalist ülkelerde bir yandan küçük üretimin giderek ortadan kalkması öte yandan zorunlu eğitim süresinin uzatılması eğilimleri nedeniyle çıraklık varlığını sürdürmekle birlikte Türkiye'deki ölçüde önemli bir sorun oluşturmamaktadır. Batı'daki gelişmenin tersine Türkiye'de tekelleşme çıraklık kurumunu ortadan kaldırmaya değil geliştirmeye yatkın bir eğilim göstermektedir Bugün ülkemizde çıraklar kalabalık bir kent emekçisi grubu oluşturmaktadır. Çırakların hepsinin usta olup kendi dükkanlarını açması mümkün olmadığından bunlar gerçekte işçileşme sürecini yaşamaktadır.

Çıraklık çocuk emeğinin yoğun biçimde sömürülmesidir, çağdışı bir kurumdur. Eğer gençlere meslekse bir beceri kazandırılmasının gereğine inanılıyorsa bunun yolu eğitimin bu amaca göre düzenlenmesidir. Bir takım kişiler, meslek öğretme gerekçesi altında çocukların emeğini sömürememelidir. *Zorunlu eğitim süresinin uzatılması ve eğitimin içeriğinin bir meslek becerisi de verecek biçimde yeniden düzenlenmesi uzun dönemli haklı istemlerdir.* Şimdiden ileri sürülecek istemlerin başında *ise on iki yaşın altın-*

daki çocukların çırak olarak çalıştırılamaması, devletin belli mesleksel kurslar düzenleyerek beceri kazandırması gelmektedir. Çıraklığın bir kurum olarak ortadan kalkmasına kadar atılacak bazı *somut adımlar şunlar olabilir: yürürlükteki çıraklık yasası tümüyle iptal edilmeli, kazanılmış haklarını daha ileriye götüren bir yasa gençlik örgütleri ve DİSK'in katılımıyla hazırlanmalıdır. Sigorta hakkı eksiksiz uygulanmalı, ücretleri, eşit işe eşit ücret ilkesinden hareketle belirlenmelidir. Yeterli beslenme ve kültürel çalışmalara etkin katılma olanağı yerel yönetimlerec sağlanmalıdır. Doğaldırki bunların devletin özel koruyuculuğunda olan çocuk ve gençler olduğu unutulmamalıdır. Anayasanın 43. maddesi eksiksiz yerine getirilmelidir. Çalışma koşulları düzeltilmeli, çalışma süreleri, 16 yaşın altındakiler için 4 saat olarak dondurulmalı ve tam ücret ödenmelidir. Tüm bunların uygulanmasını sağlayacak etkin bir denetim mekanizması geliştirilmelidir.*

Görülüyor ki tüm gençlerin sorunları gibi işçi gençliğin ve çırakların sorunları da yeni ve değişik eğitim ve istihdam politikalarını, bu ise işçi ve emekçilerin ağırlıkta olacağı siyasal iktidarları gerekli kılmaktadır. Bu nedenle de çırakların sorunlarına kesin çözüm, çıraklığın ortadan kaldırılmasıdır, *bu ise her gencin belli bir süre okula gitmesi, hiçbir öğrencinin bir meslek edinmeden herhangi bir eğitim kurumunu terketmemesi ile olanaklıdır.*

EMEKÇİ (MEMUR) GENÇLİK:

Dünyada yalnızca sekiz ülkede var olan sendikal hakları kısıtlanmış memurluk, Türkiye'de yoğun biçimde bulunmaktadır. Özellikle 1973 sonrası artan

sayılarıyla bu kesim içinde bulunan gençler de genelde emekçi olarak isimlendirilmektedir. Sorunları büyük ölçüde memur sorunlarıyla çakışıktır. Genç memurların da karşı karşıya bulundukları *en büyük sorun sendikal ve politik haklarının tanınmamasıdır.* Bu yanıyla genel mücadele içinde yer alan genç memurların ayrıca kimi özel sorunları da bilinmek durumundadır. *Büyük kısmı aynı zamanda öğrenci bulunan bu kesim, eğitim süresiyle çalışma zamanlarının çakışması; öğrenimlerini tamamladıklarında eğitim gördükleri alanda iş bulamama, askerlik dönüşü hiç bir iş garantisi olmama gibi önemli sorunların içindedir.*

Büyük kısmının orta öğretimden geçmiş olmaları, küçümsenemeyecek bir bölümünün de yüksek öğretimde bulunması; ülke koşulları da gözetildiğinde olağan sayılabilecek bir hızlı politikleşmeyi gençliğin bu kesimine hakim kılmaktadır. Bu politikleşmede aynı zamanda devletin günübirlikçi istihdam çözümlemeleri de etken olmaktadır. Gizli işsiz konumda zamanının büyük kısmını boş geçiren bu kesim bir yandan politik sorunlara daha çok eğilmekte, diğer yandan da hızlı biçimde gençliklerinin dinamizmini yitirerek burjuvazi için tehlikesi azalmış bir yapıya bürünmektedirler.

Genel olarak devletin eğitim ve istihdam politikasızlığının sonucu sayısı giderek artan bu gençlik kesimi asıl sınıfına, yani işçi gençliğe karışabilmek için temel sorununu çözmek, sendikal ve politik haklarını kazanmak durumundadır.

KÖYLÜ GENÇLİK:

Son yıllardaki hızlı kentleşme köylülüğün önemini göreli olarak azaltıyorsa da nüfusumuzun %65

kadarı hâlâ kırsal kesimde yaşamakta, köylülük toplumsal ve politik önemini korumaya devam etmektedir. Köylü gençlik, kırsal alanda yaşayan gençliktir. Hemen belirtmek gerekir ki «köylü gençlik» kavramı «işçi gençlik» kavramının niteliğini taşımamakta, köylülüğün karmaşık ögelerini içermektedir. Birörneklik göstermeyen köylülüğün sınıfsal yapısı, katmanlar, köylü gençliği de kaçınılmaz biçimde etkilemektedir. Ekonomik olanaklar, toplumsal değerler, kültürel birikimler ve dünya görüşleri açısından toprak ağasının çocuğu yoksul kır emekçisinin çocuğundan çok farklıdır ve değişik talepler sözkonusudur. Gene de kırsal kesimde yaşamaktan doğan ortak özellikleri taşıyan bir köylü gençlikten sözedilebilir.

Köylü gençliğin ilk göze çarpan özelliği, eşitsiz ve geri bir konumda bulunmasıdır. Eğitim görme, iş bulma, toplumsal değerler vb. yönünden köylü gençlik hem mutlak olarak hem de kente oranla geridir. Özellikle yoksul, kır emekçisi ailelerden gelen gençler toplumun eğitim ve kültür olanaklarından çok az yararlanabilmektedir. Son derece geri bir teknolojik düzey öğrenilmiş bile olsa okuma-yazmayı gereksiz kılmakta, unutturmaktadır. Resmi rakamlara göre iki buçuk milyon köylü genci okuma-yazma bilmemektedir. Yüksek öğrenim görebilme şansları bakımından köylü gençler, en son sırada yer almaktadır. Nüfusun %65'ini oluşturan kırsal kesimden ÜSS'na başvuranların sayısı toplam adayların %30'unu bile bulmamaktadır. Bu durumun köylülüğün toplumun öteki kesimlerine oranla çok daha yavaş bilinçlenmesine yol açtığı kuşkusuzdur. *Bu bakımdan eğitim ve kültür talebi köylü gençliğin birincil talepleri arasındadır.*

Tarımda modernleşme, kapitalist gelişme, kitle haberleşme araçlarının dış dünyayı yalan yanlış da olsa tanıtması sonucu büyük bir köylü kitlesi sürekli olarak kentlere akmaktadır. Özellikle köydeki son kertede elverişsiz yaşama koşullarını beğenmeyen gençleri kapsayan bu göç hareketi, kente gelenleri iş bulma sorunuyla karşı karşıya bırakmaktadır! Köylü genç ya hiçbir ustalığa, beceriye gerek göstermeyen işlerde çalışmakta, ya da üretici olmayan ve kentbilimcilerin «marjinal kesim» dediği gruba katılmaktadır. Buna koşut olarak, makineli, modern girdi kullanan tarımın gelişmesi, köylerde de yeni tür mesleksel-teknik becerilere talep yaratmaktadır. *Her iki gelişme, köylü gençlik için mesleksel teknik eğitim ve kursları birincil talep olarak gündeme getirmektedir. Kırsal alan gençliğinin eğitim-kültür hakkı meslek ve iş isteminin yanı sıra aynı önemde diğer bir istemi de toprak olarak belirlenmektedir. Etkin bir toprak ve tarım reformu isteyen kırsal kesim gençliği, tarımiş yasasının çıkartılmasını da mücadele hedefleri arasına koymaktadır.*

Toplumsal geriliğin bir sonucu olarak köylü gençlik üzerinde çağdışı bir dizi kurum ve ideolojilerin etkisi ve yoğun baskısı vardır. Görücü usulüyle evlenmek, evlenmek için başlık parası vermek bunlara tipik örneklerdir. Kırsal kesim gençliği içinde kızlar, ayrıca, cinsiyetleri dolayısıyla bir baskı ve sömürü altındadırlar. İstemi dışında çocuk yaşta evlenmenin tüm olumsuzlukları, herhangi bir gençlik çağı yaşamaksızın yaşlanma biçiminde somurlanır. Yurttaşlar yasasının zaten kadın aleyhine eşitsiz olan sınırlı haklarından yararlanmak köylü genç kızlar için her zaman mümkün değildir: Mirasta, eşini seç-

mede, kocası ve çocuklarıyla ilişkilerinde genç köylü kızı fiilen hiçbir hakka sahip değildir.

Türkiye burjuvazisi toplumu gerektiğince hızlı ve etkin biçimde değiştiremediği için tüm bu sorunların çözümünü gene onun devletinden beklemek olanaksızdır. Bununla birlikte, köylü gençlik, ve onunla birlikte tüm gençlik, toplumdan, onun yerleşik kurumlarından, en başta da devletten somut taleplerde bulunacaktır, bulunmaktadır. Bu talepler ertelenemez. Demokratikleşme mücadelesinin özü, bugünkü düzenin gerçekleştirebilmesinden bağımsız olarak somut taleplerin gündeme getirilmesi, en geniş kitlelerin bu talepler için örgütlü mücadeleye kazanılmasıdır.

ÖĞRENCİ GENÇLİK

Öğrenci gençliğin birincil sorunu eğitimdir. Öğrenci gençliğin sorunları eğitimle içiçedir. Eğitim ise toplumla bir bütün oluşturur. Egemen sınıfların eğitim yaklaşımı, eğitim tanımı, eğitimden beklediği; işçi ve emekçi kesimlerin eğitimden beklediği ile çelişir. Egemen sınıflar toplumu bunalıma sürüklemişse eğitim bu bunalımın dışında, uzağında kalamaz. Egemen sınıfların bunalımı eğitime de olduğu gibi yansımakta, eğitim ise nicel ve nitel tüm yönleri ile bir talep olarak tüm gençliği, somut bir yaşantı olarak da öğrenci gençliği birincil bir sorun olarak ilgilendirmektedir. Her genç eğitim hakkına sahiptir. Bir meslek edinme, bu mesleğe uygun bir iş bulma hakkına sahiptir. Bu hakların gerçekleşmesi, temelde, benimsenen eğitim tanımından, uygulanan eğitim politikasından geçmektedir. Bu içiçeliği kavramak için şu birkaç soruya yanıt verebilmek gerekir:

Beş yıllık ilkokulda her yıl kaç yüzbin öğrenci sınıfta kalmaktadır? Herhangi bir meslek edinemeden eğitim aygıtını terkedip yaşama atılan gençler kaç yüzbindir? Üniversiteye girenlerin yüzde kaçı bu kurumları bitirmektedir? Dar gelirli emekçi çocuklarının yüzde kaçı, hangi kademelerde elenmekte, yüzde kaçı okuyabilmektedir? Ve neden okul giderek daha az bir biçimde yaşama hazırlamaktadır?

Daha da çoğaltılabilecek bu sorulara toplumun bunalımı ile özet bir açıklama getirmek olanaklıdır. Ancak, bu açıklama somut verilere dayanılarak yapılmalıdır. Bu somut veriler ise eğitim sistemimizin somut gerçekliği içinde değerlendirilmesi, eleştirilmesi ile ortaya konulabilir.

Türkiye gençliğinin önemli bir bölümü eğitim süreci içinde yer alan öğrenci gençliktir. Eğitim sistemimiz bu öğrenci gençlik açısından yaşanan somut gerçeklik olarak incelenecektir. Türkiye'de eğitim henüz eğitim hakkından yararlanamayan tüm öteki gençlik kesimleri için eğitim görme ve meslek sahibi olma talebini karşılama özellikleri ile ele alınacaktır.

Bu nedenlerle, gençliğin eğitim hakkının somutlaşması açısından eğitim sistemimizin nicel, somut verilerini, sayılarla saptamak gerekmektedir. Gençliğin meslek edinme hakkı, bu nicel somut veriler kadar eğitimin içeriğine de bağlıdır. Bu yüzden, gençlik olarak Türkiye'de eğitim sistemini somut gerçekliği içinde, biçim ve içeriği ile, örgütlenişi ve yapısı le, pedagojisi ile bilmek, tanımak, bu gerçekleri sergilemek bunu yaparken de yakınma ve eleştiri ile yetinmemek, somut, gerçekçi çözümler önermek, bu çözümlerin gençliğin, özellikle de öğrenci gençliğin

sorunlarıyla bağlantısını ortaya koymak gerekmektedir.

Her gencin eğitim hakkını elde etmesi, her gencin bir meslek edinmesi, DEMOKRATİK EĞİTİM istemi olarak somutlaşmaktadır. Öğrenci gençliğin somut istemi olan DEMOKRATİK EĞİTİM herşeyden önce egemen sınıfların eğitim tanımına karşı yeni bir eğitim yaklaşımının benimsenmesini gerektirir. Bu ise hiç kuşkusuz toplumun genel olarak demokratikleştirilmesiyle olanaklıdır. Toplumun demokratikleşmesi emperyalizme ve kapitalizme karşı verilen mücadelelerden ayrılamaz. Bir başka deyişle öğrenci gençliğin somut istemi olan DEMOKRATİK EĞİTİM ancak bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesinin bütünlüğü içinde ele alınabilir.

Hangi kademede olursa olsun okulu terkeden yüzbinlerce genç işsiz kalırken, yüzbinlercesi de eğitim kurumlarına girebilmenin umutsuz özlemini çekmektedir. Eğitim, öğrenci gençlere herhangi bir mesleksel yetişme sağlamamakta, herhangi bir iş bulamamaktadır. Bulunan iş ise çoğu zaman mesleksel bilgi ve becerilere, kişisel beğenilere, bilim ve teknikteki gelişmelerin sunduğu olanaklara uyum göstermemektedir. Oysa mesleksel olsun, genel olsun, orta ya da yüksek öğretimde olsun, tüm gençlerin başlıca kaygısı ve haklı istemi, severek seçeceği, kişiliğini geliştirici, bireysel doyumlarına karşılık veren bir meslek edinmektir. Bu mesleksel yetişme, maddi ve manevi doyumlarıyla hem bireysel, hem de toplumsal istemleri karşılamalıdır. Öğrenci gençliğin özlemlerinin odağında, bu bireysel ve toplumsal doyum ve gereksinmelerin karşılanması istemi yer almaktadır. Bununsa eğitim sistemiyle doğrudan bağlantısı ortadadır.

BAĞIMSIZLIK-DEMOKRASİ-SOSYALİZM MÜCADELESİ VE EĞİTİM

Öğrenci gençliğin sorunlarına yaklaşımda ilk adım, eğitimi toplumsal bir süreç olarak yeniden tanımlamak olmalıdır. Eğitimi yalnızca ekonominin gerek duyduğu becerili işgücünü sağlama olarak gören ve böylece ideolojik, politik işlevlerini gözardı eden yaklaşımlar kadar, onu, egemen ideolojik değerleri aşılamaktan, yaymaktan başka bir işlevi olmayan bir süreç olarak değerlendiren tanımlar ve yaklaşımlar da yanlıştır, bilim dışıdır.

Eğitim, toplumsal yapıdan, bu yapının gelişimini belirleyen mücadelelerden, kısaca sınıf mücadelelerinden soyutlanamaz. Bu anlamda eğitim bağımsız değil, bağımlı bir değişken olarak ele alınmalıdır. Toplumun gelişmesine damgasını vuran sınıf mücadeleleri eğitim sistemine ve onun tüm kurumlarına da damgasını vurmuştur:

— Burjuvazi, eğitimin nimetlerinden öncelikle kendi sınıfının çocuklarının yararlanmasına önem

vermiştir. İşçilerin, emekçilerin belli bir düzeyin ötesinde eğitim görmelerini önlemiş, onları, eğitim süreci dışında tutmaya çalışmıştır. Nitelikli işgücü gereksiniminin dayatması sonucu eğitimi yaygınlaştırmak gerekince de, kurumsal düzenlemeler işçi ve köylülerin kol emekçisi olarak kalmalarını sağlayacak biçimde yapılmış, «klasik ve genel eğitim», ayrıcalıklıların ayrıcalığı olarak bırakılmıştır. Böylece, «düşünme» egemen sınıfların, «yerine getirme» de emekçilerin değişmeyen yazgısı yapılmak istenmiştir.

— Burjuvazi, her düzeydeki eğitim kurumunu, kendi ideolojisini yayma ve benimsetme doğrultusunda kullanmıştır. Biçimi ve içeriği ile eğitim egemen ideolojiyi taşıma ve yayma görevini yerine getirmeye yöneltilmiştir.

Bu bütünlük içinde, üretim sürecinin nesnel istemleri doğrultusunda yaygınlaşan, genelleşen eğitim, okula yansıyan sınıf engelleriyle çelişmektedir. Kapitalist toplumda eğitimin elemeci niteliği, bu yapısal çelişkiden kaynaklanmaktadır. Kökenden gelen bir «kültür önünde eşitsizlik», çeşitli kademelerdeki seçme sınavları, ders programları, hep bu çelişkinin beliriş biçimleridir.

Eğitimin kurumlaşarak genel, yaygın bir sistem niteliği kazanması kapitalizmin gelişmesi sonucu ortaya çıkmıştır. Kapitalist eğitim bir yandan sömürü ve yabancılaşmaya, öte yandan da emekçilerin kurtuluşuna götürücü iki çelişik niteliği bağrında taşır. Eğitimin verdiği kültür, bilimsel ve ideolojik olmak üzere iki yönlüdür. Burjuvazi, halk yığınlarını karanlığa, bilgisizliğe, kaderciliğe, önyargılara sürüklemede eğitimin bu özelliğinden geniş ölçüde yararlanmasını bilmiştir.

Burjuvazi ve onun yandaşları, okulun verdiği kültürün tümüyle tarafsız ve nesnel olduğunu, sınıfsal hiçbir yanı bulunmadığını ileri sürerek kendi sınıf egemenliklerini sürdürmek, pekiştirmek ister. Buna tepki olarak ortaya çıkan ve ülkemizde de kimi «devrimci» çevrelerde de benimsenen bir yaklaşıma göre ise, sınıfsal içeriği olmayan bilgi yoktur, burjuvazinin okullarında olumlu hiçbirşey öğrenilemez.

Bilimsel yaklaşımda, bilimle ideoloji özdeş değildir. Eğitimde, hedefleri, amaçları belirleyen dünya görüşüdür, ideolojidir. Ancak ideoloji hiçbir zaman pedagojinin yerini alamaz. Belli bir ideolojinin taşıyıcısı olsa da kapitalizmin okulunun verdiği kültürde bilimsel bir çekirdek vardır, ve burjuvazi, bu çekirdeği, bu özü gizlemenin, örtmenin peşindedir. *Bu bakımdan, demokratik bir eğitimin görevi, bu çekirdeği, bu özü gün ışığına çıkarmak, onu, en geniş emekçi yığınlara ulaştıracak bir pedagojiyi uygulamaktır.* Burjuva ideolojisinin çarpıtmalarına, gericiliğine karşı bilimsel doğrular tek ve yeterli silahtır.

Günümüzde eğitim, sınıf mücadelesinin en etkin araçlarından biridir. Egemen sınıf burjuvazi eğitimi ideolojik işlevi ile işçilere, emekçilere karşı kullanmaktadır. Buna karşılık işçiler ve emekçiler eğitim aygıtını, okulu etkilemeyi, onu ele geçirmeyi amaçlamaktadırlar. Kısacası, okulda sınıflar ve bu sınıfların mücadelesi vardır. Sınıf mücadelesinin asıl alanı, hiç kuşkusuz, üretim sürecidir, sömürünün cereyan ettiği yerdir. Sosyalizme geçiş, herşeyden önce bir ekonomi sorunudur. Bu sorunda ise kültürün ve bilginin işlevi yaşamsaldır. İşçi sınıfının çocukları, burjuva ideolojisini sindirirlerken aynı zamanda kapitalizmi yıkmada gerekli silah olarak bilgiyi de aynı okulda edineceklerdir.

Günümüzde, eğitim hakkının yaşama geçirilmesinin engellenmesi eğitimin egemen sınıflar için bir tehlike oluşturması gerçeği ile açıklanabilir. Gelişmiş kapitalist ülkelerin hepsinde, ve Türkiye'de tüm gençlere eğitim olanakları sağlanabilir. Gerekli maddi kaynaklar vardır. Ama tüm kapitalist ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de eğitim toplumsal kökene göre elemeci bir nitelik taşımaktadır. Elemeci eğitimin temelinde toplumsal nitelikli nedenler yatmaktadır.

Bu toplumsal nedenler öğrenci gençliğin, hatta tümü ile gençliğin gücünü çok aşan boyutlardadır. İleride ayrıca görüleceği üzere toplumsal kökenli elemeciliğin ortadan kaldırılması ancak demokratik bir eğitimle olanaklıdır. Demokratik eğitim ise toplumun demokratikleşmesi ölçüsünde gerçeklik kazanabilir. Bir başka deyişle, eğitimde demokratikleşme, bağımsızlık-demokrasi-sosyalizm mücadelesiyle iç içedir.

ÖĞRENCİ OLMA AYRICALIĞI

Türkiye'de eğitim sistemi nicel olarak son derece yetersizdir. Eğitim hakkı çok geniş toplum kesimlerinden esirgenmekte, bu haktan yararlanabilenler bir çeşit ayrıcalıklı kesim oluşturmaktadır.

Yeni harflerin kabul edildiği 1928'den bu yana yarım yüzyıl geçtiği halde okur-yazarlık sorununun bile hâlâ çözülmemiş olması, utanç verici bir göstergedir. Gerçi 1935'de %80,8 olan okuma-yazma bilmeyenler oranı 1975'te %38 11'e inmiş görünmektedir. Ne var ki, okuma-yazma bilmeyen 6 yaşın üzerindeki nüfus, aynı yıllar arasında mutlak olarak artmış, 10,4 milyondan 13,8 milyona yükselmiştir. Gene, 1935-36

ders yılında ilkokulu bitiren fakat ortaokula gidemeyen öğrenci sayısı 723 bin iken, bu sayı 1973/74 ders yılında 2 milyon 687 bine ulaşmıştır. 1963/64 ders yılında lise çağında olup da okul dışı kalan gençlerin sayısı 1 milyon 508 bin iken bu sayı 1972/73 ders yılında 2 milyon 668 bine yükselmiştir. Yüksek öğrenim dışında kalan çağ gençleri sayısı ise her geçen yıl artmış, 1978'de 3 milyonun üzerine çıkmıştır.

Bunlar, devletin resmi rakamlarıdır. Resmi makamlar, bu mutlak rakamları gözardı ederek sürekli biçimde oransal gelişmeyi ön plâna çıkarmak, böylece sorumluluklarını gizlemeye çalışmaktadırlar. Oysa bu yola başvurmak da gelmiş geçmiş iktidarların ortak ayıbını örtmeye yetmemektedir. Örneğin, 1965/66 ders yılında ortaöğretimden mezun olanların %64,6'sı yüksek öğretime kaydolabilirken bu oran 1976/77 ders yılında %44,6'ya düşmüştür. Gene, Dördüncü Beş yıllık Kalkınma Plânına göre ilkokula gitmesi gereken çocukların sadece %87'si bu olanaktan yararlanabilmekte, oran, ortaokullarda %34, liselerde %14,6, yüksek öğrenim de ise %5 olmaktadır. Gençlik çağı nüfusunun yaklaşık dörtte birinin hiç okuma yazma bilmemesi yanında bu rakamların ortaya koyduğu acı gerçek, orta ve yüksek öğrenim çağındaki çok geniş bir gençlik kesiminin eğitim hakkından yararlanamadığıdır.

Eğitim sistemimizin bu nicel yetersizliği her kademede kendini göstermektedir. İlkokul, ortaokul, lise ve dengi, yüksek okul kademelerinde, bina, derslik ve öğretmen yetersizliği, dağılımdaki dengesizlikle de birleşince katmerli bir yetersizlik olgusu meydana getirmektedir.

EĞİTİM NİTEL OLARAK DA YETERSİZDİR

Çok sınırlı sayıda gencin eğitim hakkından yararlanabilmesi bir yana verilen eğitimin niteliği çağdaş normların çok gerisindedir. Bu düşüklüğün nedeni kuşkusuz sınıfsaldır, ancak Türkiye'deki durum gelişmiş batıya göre çok daha düşüktür.

Bu nitel yetersizliğin çeşitli nedenleri vardır. Siyasal güç odaklarının baskısıyla pedagojik ölçütler ve toplumsal gereksinmeler bir yana bırakılarak plânsız programsız orta ve yüksek öğretim kurumları açılması bu nitelik düşüklüğünün nedenlerinden biridir. Belli bir derslik/öğrenci oranı tutturmak amacıyla üzeri örtülü her dört duvarın derslik ve hatta okul olabileceği ilkesi benimsenmiştir. Oysa, çağdaş pedagojinin gerekleri olarak okulun bahçe, oyun yeri ve spor alanı ile birlikte düşünülmesi gerektiği açıktır. Eğitici personelin niteliksiz yetişmesi de eğitimin niteliğini düşürmektedir. Kullanılan araç-gereç ise genellikle tahta-tebeşir-silgi üçlüsüne indirgenmiştir. Özel ayrıcalıklı kurumların varlığı eğitimin tümü için geçerli olan bu veriyi değiştiremez. Eğitimde benimsenen pedagojik yöntemler de geri ve çağdışıdır. Köy Enstitüleri deneyimi dışında Türkiye'de eğitim sistemi kapitalist batının artık kendisinin de terketmeye başladığı klâsik pedagojisine dayanmaktadır. Kendini yenilemeyen, ilkokul 4 ve 5'te Ortaokulda Lisede birbirinin biraz genişletilerek tekrarı niteliğinde, ezberci, üretime değil kuramsal bilgiye, bilginin üretilmesine değil aktarılmasına dayanan bu pedagoji artık büyük sermayenin de işine gelmemektedir. Emperyalizme bağımlı sanayileşmenin gerektirdiği nitelikteki kadrolar yetiştirmek amacıyla geliştirilen yeni pedagojinin uygulanması için fen liseleri sistemi

benimsendi. Bu kurumlar, eğitimi salt verim ve kapitalist üretim açısından ele almakta, üretimin toplumsal yönü konusunda öğrencinin bilincini köreltmeyi amaçlamaktadır. Her iki yaklaşımda ortak olan öz, öğrenci alışta, sınav ve notlama sistemlerinde toplumsal elemeciliktir.

Yetersiz yetişme, yalnızca genel liselerin hiçbir mesleksel nitelik kazandırmamasında ortaya çıkmıyor. Meslek okulları da gençliğe mesleksel bir yetişme sağlamamaktadır. Mesleki ve teknik öğretimin sayıca en önemli kesimi, ticaret liseleri ve imam-hatip liseleri gibi «teknik» bir eğitim vermektedir.

EĞİTİM VERİMSİZDİR

Türkiye'de eğitim sisteminin öğrenci gençliği de çok yakından ilgilendiren birçok olumsuz özellikleri onu verimsiz bir eğitim yapmaktadır. Eğitim verimsizdir. Amaç, verimliliği arttırmak olarak tanımlandığı halde, eğitim kurumlarında kazanılan bilgi ve beceriler üretim süreci içinde köreltilmektedir. Ortaöğretimin nitelikli işgücü yetiştirmemesi, ileri derecede uzmanlaşmış işgücünün verimsizce kullanılmasına yol açmaktadır. Verimsizlik, pahalılık ve israf olgusu ile birarada yaşanmaktadır. Eğitim, istihdam talebine karşılık vermemektedir. Eğitim, kendi uzmanlık alanında çalışmayan uzmanlar yetiştirmektedir. Yüksek öğrenim görebilme şansını elde etmiş ileri derecede uzmanlaşmış işgücünün ortalama %50'si, üretim dışı sektörlerde, bürolarda çalışmaktadır. Özellikle yüksek öğretim, milyarlık kampus yatırımlarıyla son derece pahalı ve israflıdır. Eldeki kaynakların bir bölümünden ya hiç yararlanılmamakta, ya da çok az yararlanılmaktadır. Haftada bir gün

bile ders yapılmayan sınıflar son derecede az sayıda öğrenciyle ders yapılan sınıflar, maliyeti artıran etmenler olarak ele alınmalıdır.

Eğitim sistemimizin verimsizliği, temelde üretimden ve toplumdan kopukluğunun bir yansımasıdır. Bu durumun ulusal ekonomi açısından doğurduğu olumsuzluklar bir yana, doğrudan doğruya öğrenci gençliğin geleceği de bu olumsuzluklardan etkilenmektedir. Özellikle ortaöğretimin üretime dönük olmaması, herhangi bir meslek öğretmemesi, bu kurumları bitirenlerin üretici duruma gelmesini engellemekte, böylece çok önemli bir gençlik kesimi yüksek öğrenimin kapılarını zorlamaktadır. Son yıllarda mesleki ve teknik eğitime yönelme eğilimleri temelde sağlıklı gelişmeler olmakta birlikte, bu tür okullarda eğitim ve öğretim esas olarak gençleri dükkân sahibi küçük üretici olmaya yöneltici bir içerik ve ideoloji taşımaktadır.

GERİCİ, TUTUCU VE EMPERYALİZME BAĞIMLI İDEOLOJİ

Öğrenci gençliğin okulda aldığı eğitimin içeriği son derece önemlidir. Kapitalizmin eşitsiz gelişmesinin ve bunalımın tüm olumsuzlukları eğitim sistemimize yansımıştır. Üstelik, batıdakinden de daha pahalı, daha israflı, ve sonuç olarak da daha verimsiz bir eğitim yapısı ortaya çıkmıştır.

Türkiye'de eğitim sistemi içerik olarak geri, gerici, tutucu, emperyalizme bağımlı bir kültürün taşıyıcısıdır. Bu yüzden, Türkiye kapitalizminin kendisine yüklediği sınıfsal işlevi eşitsiz bir biçimde ve çelişkili olarak yerine getirebilmektedir. İlk ve ortaöğretim, «nesnel» bilim adına idealist dünya görüşünü işlemektedir. Toplumsal sınıfları ve hele hele sınıf

mücadelelerini yadsıyan pozitivist yaklaşım Cumhuriyet döneminin «ilerici» ve «laik» eğitiminin özünü oluşturmuştur. Eğitim sistemine yerleştirilen din okulları, tek ders kitabı uygulaması, bu gerici özü daha da pekiştirmiştir. Medrese ile karşılaştırıldığında kuşkusuz ileri bir adım olan laik Cumhuriyet okulunun özü, her zaman gerici ve tutucu burjuva ideolojisi olmuştur.

Kapitalist batının, emperyalizmin eğitim sistemimiz üzerindeki etkileri üzerinde çok durulmuştur. Burada da bu etkileri yadsıma ya da mutlaklaştırma gibi çelişir görünümlü iki özdeş yaklaşım sözkonusu olmaktadır. Oysa, bu etkileri, Türkiye'nin iç sınıfsal yapısı ve gelişimi eşliğinde ele almak, onları gerçek boyutlarıyla değerlendirmek gerekir. Türkiye'de her alanda olduğu gibi eğitim alanında da dış etkiler çok eskiden beri vardır. Emperyalizmin Türkiye'ye asıl yönelimi ise daha yoğun olarak 2. Dünya savaşı sonrası döneme rastlamaktadır. Bu dönemde de emperyalizmi bir dış öge, bir dış etken olarak değil, bir iç olgu, bir iç toplumsal etken olarak ele almak gerekir. Çünkü kapitalist gelişme, ulusal bağımsızlık savını ve bu bağımsızlığın kendisini ortadan kaldırmış, egemen sınıf burjuvazi emperyalizmle her yönüyle bütünleşme sürecine girmiştir. «Eğitimde yabancılaşma», ekonomik, politik ve askeri alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da emperyalizmle bütünleşmenin sonucudur.

Bu bütünleşme dar anlamda eğitsel nitelikli emperyalist müdahaleleri dışlamamaktadır. Bu dar anlamıyla emperyalist müdahele, her düzeyde eğitim programlarının hazırlanmasında, bir dizi ayrıcalıklı orta ve yüksek öğretim kurumlarının kurulmasında,

karşımıza çıkmaktadır. İlkokul programları, modern fen programları ve teknik eleman yetiştirme programları, ya doğrudan hükümetlerce ya da Ford, Rockefeller gibi kuruluşlarca eğitim sistemimize sokulmuşlardır.

Bunun yanında emperyalist kültür, anti-komünist ve anti-sovyet ideolojiler, kitle iletişim araçlarının kullanımıyla yetinmemekte, ders kitaplarını da doldurmaktadırlar. Irkçı, asimilasyoncu, gerici, tutucu, çağdışı ders kitapları, sadece «MC'nin ders kitapları» ile sınırlı değildir.

EĞİTİM SİSTEMİ SEÇKİNCİDİR

Türkiye'de eğitim sistemi seçkinci bir yapıya sahiptir. Bu yapı, sermayenin hizmetinde çalışacak ileri derecede uzmanlaşmış kadroları yetiştirme amacına yöneliktir. Cumhuriyetin başından beri üniversitenin çok sınırlı bir toplum kesimine açık tutulması, bu seçkinciliğin bir gereği olmuştur. Son yıllarda yüksek öğrenim olanaklarının yaygınlaşır görünmesi doğrudur, ancak, toplumsal elemecilik olanca şiddetiyle eğitim sistemimizi belirlemeye devam etmektedir. Orta, hatta yüksek öğretim göreli olarak daha çok işçi ve emekçi çocuğuna kapılarını açmakla birlikte burjuvazi eğitimi gençler için bir hak olarak kabul etmemekte direnmektedir. Ne var ki üretim sürecinin gelişmesi daha çok sayıda yüksek uzmana gereksinme duyulması, bunların da yetiştirilmesi kaçınılmaz olmuştur. Buna karşılık da burjuvazi, aynı süreç içinde, ileri derecede uzmanlaşmış kadroların, örneğin mühendislerin, mimarların, avukatların işgücünü dilediği düşük ücretle satınalma olanağını elde etmiştir.

Eğitimin seçkinci yapısı kurumsal düzeyde de kendini göstermektedir. Daha Osmanlı döneminde açılan bir takım okullar bürokrasinin en seçkin kadrolarını yetiştirmekle görevlendirilmişlerdir. Günümüzde en modern aygıtlarla donatılmış, yabancı dilde eğitim yapan ortaöğretim kurumları ve iki büyük üniversite, ODTÜ ve BÜ, bu seçkinci yapının çarpıcı örnekleridir.

Bu seçkinci yapı emperyalizmin işine yaramaktadır. Yapılan bir araştırma, son yıllarda elektrik alanında gerçekleştirilmiş bilimsel «katkı»ların dörtte üçünün emperyalist ülkelerde gerçekleştirildiğini, TC uyruklu araştırmacıların gerçekleştirdikleri bu buluşların önemli bir bölümünün emperyalist tekeller ve askeri kuruluşlarca paraca desteklendiğini ortaya çıkarmıştır. Bu yolla, Türkiye'ye milyonlara malolan bir «seçkin beyin», bilimsel buluş ve katkılarını emperyalist ülkelerin yararına gerçekleştirmiş olmaktadır.

Seçkinci eğitim, toplumsal köken elemeciliğidir. İlkokuldan sonra eğitim süreci dışında kalanların büyük çoğunluğu işçi ve emekçi kesim çocuklarıdır. Eğitim sistemimizin ikinci büyük kanaması ise üniversite kapısı önünde meydana gelmekte, burada da ayrıcalıklı okullardan gelenler yüksek öğrenim olanağı elde edebilmektedirler. Bölgeler, ve aile gelirleri açısından gözlenen eşitsizlik ve ayrıcalıklar da temelde bu seçkinci yapının özellikleridir.

TÜRKİYE'DE EĞİTİM ANTİ-DEMOKRATİKTİR

Eğitim hakkının yaygınlaştırılmamış bulunması, eğitim sisteminin seçkinci yapısı, eğitim hak ve ola-

naklarının dengesiz ve adaletsiz dağılımı, eğitimin geri, gerici ve tutucu içeriği ve örgütlenişteki anti-demokratik mekanizmalar yüzünden eğitim sistemimiz anti-demokratiktir.

Eğitimin içeriği, demokrat kafalar yetiştirmeyi amaçlamamaktadır. Demokratik bir eğitimin birincil gereği işçi ve emekçisiyle tüm halka karşı sorumluluk duyacak, bu sorumluluk bilincinin gereği olarak da faşizme ve emperyalizme karşı direnebilecek gençler yetiştirmesidir. Eğitim kurumları, öğrenciler ve öğretmenler üzerindeki güncel baskı ve anti-demokratik uygulamalara karşı çıkılması kuşkusuz gereklidir, ancak demokratik eğitim istemi bununla sınırlı değildir. Anti-demokratiklik çok yönlü toplumsal süreçlerin bileşkesinde ortaya çıkmaktadır.

— Herşeyden önce, öğrenci gençlik üzerinde kurumlaşmış bir aile baskısı ekonomik ve toplumsal boyutlarıyla egemendir.

— Aile dışındaki toplumsal çevre de çoğu zaman geri ve tutucu değer yargılarıyla öğrenci gençliği baskı altında tutmaktadır.

— Öğrenci, ve bir kurum olarak okul, doğrudan siyasal iktidarların baskısı altındadır. Yönetim sisteminin merkezciliği de burada etken olmaktadır.

— Eğitim kurumlarının yapısı ve işleyişi de anti-demokratik bir özellik göstermektedir. *Ortaöğretim bir yana yüksek öğretimde bile öğrenci okulunun yönetiminde hiçbir söz ve karar hakkına sahip değildir. Akcalı açıdan, pedagojik açıdan eğitim kurumlarının yönetimleri demokratikleştirilmelidir. Öğretmenlerin yönetime katkısı sağlanmadan eğitimde herhangi bir demokratikleşmeden sözetmek olanaksızdır. Öğrenci velilerinin, yerel yönetimlerin de belli*

konularda okulların yönetiminde söz ve karar sahibi olabilmeleri gerekir.

Devrimci eğitimi ancak devrimci bir iktidar gerçekleştirilebilir. Oysa eğitimin demokratikleşmesi için her durumda, her koşulda yapılacaklar vardır. Toplumun demokratikleşmesi sürecinde eğitim de demokratikleşecek, demokratikleşen eğitim ise toplumun demokratikleşmesine katkıda bulunacaktır.

Öğrenci gençliğin demokratik eğitim mücadelesi, genel olarak tüm emekçi kesimlerin, özel olarak da öğretmenlerin demokratik eğitim mücadelesinden ayrı düşünülemez.

EĞİTİM GEREĞİNDEN ÇOK UZUNDUR

Türkiye'de eğitim gereğinden çok uzundur. *Ortaöğretimde 8 ay ders 4 ay tatil yerine 10 ay ders iki ay tatil esasına dayanan bir zamanlama ile aynı içerikli bir eğitim daha kısa zamanda bitirilebilir.* Fakat eğitimin asıl uzunluğu yüksek öğretim kademesinde karşımıza çıkmaktadır.

Eğitim süresi önce, başarısızlık ya da çeşitli nedenlerle ortaya çıkabilen yıl kayıpları ile uzamaktadır. Gerçekten, Türkiye'de yasal düzenlemelerle öngörülen sürelerde okullarını bitirenlerin oranı, ilkokulda %29, ortaokulda %37, lisede %46 ve Üniversitede ise sadece %9'dur.

Yürürlükteki sistem, iş çağındaki herkese iş yaratamadığından eğitime işsizliği emme, eğitim çağındaki önemli bir kesimi sokaktan ve fabrikadan uzak tutma işlevi yüklemektedir. Bu işlevi yerine getirmek için de yüksek öğretimin süresi çeşitli zorlamalarla fiilen uzatılmaktadır.

Özel dersaneler; üniversiteye giriş sınavlarında uygulanan test sorularının anahtarlarının nasıl kullanılacağının öğretilmesinden ve ezberletilmesinden ibaret olan bu üniversiteye hazırlık kursları eğitimin fiilen en az bir yıl daha uzamasına yol açmaktadır. Bu kursları izleyen adayların üniversiteye girme şansları girmeyenlere oranla bir katı artmaktadır. Böylece hem sistemin bütünü hem de bu bütünlük içinde özel dersane sahipleri sömürü ve kârlarını arttırarak sürdürme olanağına kavuşmaktadırlar.

Hazırlık Sınıfları: ODTÜ, Boğaziçi ve Hacettepe Üniversiteleri uygulamaları ile de yüksek öğretim fiilen bir yıl daha uzatılmıştır. Bunun gibi toplumda ne işi yaradığı pek belli olmayan master gibi uygulamalar da eğitimin uzatılmasına yol açabilecektir.

Oysa Türkiye'de üretimin yapısı ve teknolojisi bu kadar uzun bir eğitimi gerektirmemektedir. Kuşkusuz ileri derecede uzmanlaşmış bir bilgi ve beceri, uzun bir eğitimi, yoğun bir araştırma etkinliğini zorunlu kılar. Karşı çıkılması gereken, eğitime yüklenen işsizliği emme işlevidir.

ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN ÖĞRETMEN SORUNU

Öğrenci gençliğin öğretmeniyle sorunu yoktur, ama bir öğretmen sorunu vardır. Eğitimi ilgilendiren herşey, eğitimin gelip geçici değil kalıcı ögesi olan öğretmen; öğrenci gençliği çok yakından ilgilendirmektedir. Gerçekten, öğrenci, eğitim sürecinde gelip geçicidir, sürekli değişen bir ögedir. Oysa öğretmen kalıcı ögedir, tüm yaşamını öğrencisine, eğitim mesleğine adamıştır. Bu bakımdan, eğitim sisteminin olumsuzlukları herkesten önce onun sorunudur. Ve bu nedenle de demokratik bir eğitim müca-

delesinin en ön saflarında öğretmen hareketi yer alır. Öğrenci gençliğin de bu mücadeleye omuz vermesi gereklidir.

Kapitalizmin bunalımı öğrenci gibi öğretmeni de etkilemektedir. Öğretmenlik mesleği toplumda sürekli olarak değer yitirmektedir. Öğretmen yetiştiren kurumlar son derece yetersiz, çağdaş pedagojinin isterlerini karşılamaktan uzak bir eğitim vermektedir. *Oysa günümüz dünyasında öğretmenlik ileri bir genel kuramsal yetişmeyi, bu ise üniversite düzeyinde bir eğitimi zorunlu kılmaktadır.* Ne var ki hiçbir ciddi hazırlık yapmaksızın, geçiş döneminin koşullarını hazırlamaksızın bugünkü Eğitim Enstitülerini kapatmak ve onları, ilerici öğretmen hareketinin görüşlerine başvurmadan üniversitelere dağıtmak kesinlikle çözüm yolu değildir.

Öğretmenler burjuvazinin ağır politik ve ekonomik baskıları altındadır. Ağır politik baskılar, en yoğun olarak öğretmen yetiştiren kurumlarda kendini göstermektedir. Gerici, çağdışı burjuva ideolojisi bu yolla yeni kuşaklara aşılanmak istenmektedir. Aynı baskı, öğretmenlerin görev, yetki ve sorumluluklarını düzenleyen yasalarda da görülmektedir. Bu baskılar ayrıca yasadışı yollarla, fiili saldırılarla da sürdürülmektedir.

Ücret düzeylerinin çok düşük tutulması, öğretmenliği daha iyi bir eğitim olanağı elde edemeyenlerin zorunlu olarak seçtikleri bir meslek durumuna sokmaktadır.

İlköğretim dışındaki kademelerde öğretmen başına düşen öğrenci sayısı giderek artmaktadır. Fakat burada asıl önemli öge, bölgeler, branşlar arasında gözlenen dengesiz dağılımdır: azgelişmiş bölgelerde

ve kırsal kesimde yoğun bir öğretmen açığı yaşanırken, kentlerde, ayrıcalıklı okullarda öğretmen fazlasıyla karşılaşılmaktadır.

Öğretmeni ilgilendiren tüm bu sorunların öğrenci gençliği de çok yakından ilgilendirmesi eğitim sisteminin bütünlüğü içinde kaçınılmaz olmaktadır.

YÜKSEK ÖĞRETİMİN BUNALIMI

Yüksek öğrenim gençliğinin baş sorunu, denebilir ki üniversitedir. Toplumsal yapı ile, siyasal iktidarla ilişkilerinde tutucu, verdiği eğitimin düzeyi ile geri ve çağdışı, ülke bütününde örgütlenişi ile dağınık, usdışı, pahalı, israflı, verimsiz ve yöntemi olarak da son derece ANTİ-DEMOKRATİKTİR. Egemen sınıfların kurulu düzenden yana fetvacıbaşılığını da yapan bu kurumlar çeşitli biçimler altında sermaye ile yapısal bağlar içine de girmeye başlamıştır. Kısaca Türkiye üniversiteleri toplumun bunalımını olduğu gibi yaşamakta, toplumun bunalıma sürüklenmesinde ise sorumluluk payı yüksek, kurumlardan biri olma konumunu sürdürmektedir. Kullanılmayan, kullanılamayacak olan kaynakları ve yurt düzeyinde, kurumlar düzeyinde eşitsiz ve dengesiz dağılımı, gençliğin yüksek öğrenim talebini karşılayamaması, öğrencilerine doğru dürüst bir eğitim verememesi ve mezunlarını yaşama hazırlayamaması ile üniversite ve genel olarak yüksek öğretim sistemi öğrenci gençliğin, yalnızca yüksek öğrenim gençliğinin değil ortaöğrenim gençliğinin de birincil sorunudur.

Yüksek öğrenim gençliğinin birincil sorunu öğrenim özgürlüğü değilmidir, sorusu yersiz bir sorudur: Hiç kuşkusuz evet, ama bu sorun üniversitenin boyutları dışında ele alınmalıdır. Saldırı ve cinayetle-

rin kaynağı ve yürütülmesi üniversitelerin, eğitim kurumlarının dışındadır. Üniversite ve yüksek okul yönetimlerinin faşizm karşısında sözümona bir «yansız» tavır takındıklarını biliyoruz. Açıkça faşist olan yönetimler yanında demokrat yönetimlerin varlığını da biliyoruz. Ama temelde öğrenim özgürlüğü ve can güvenliğimize yönelen tehlike faşizmdir ve bu da esas olarak üniversite dışından, belli siyasal ve ekonomik odaklardan kaynaklanmaktadır.

Bu nedenle gençliğin üniversiteyi ve yüksek öğretimi değerlendirmesini, bilinçli olarak sürüklendiği bu dar boyuttan kurtararak yapmak gerekmektedir. Bir başka deyişle, saldırı ve cinayetler dursa, öğrenim özgürlüğü ve can güvenliği sağlansa da var olacak olan sorunlar ve derinleşerek sürecek olan bir bunalım, bu bunalımın da bir gençlik boyutu olacaktır. İşte asıl bu açıdan soruna eğilmek gerekir.

Günümüzde, ortaöğretimin göreli olarak yaygınlaşmış olması, yüksek öğretime olan talebi artırmıştır. Sanayileşme ve hızlı teknolojik gelişmeler, istihdam yapısında önemli değişiklikler yaratmıştır. Bu yapısal değişikliklerin gerektirdiği olumlu, uyumlu ilişki ve bağlantılar yüksek öğretim düzeyinde gerçekleştirilememiştir. Toplumun sınıf yapısı ve üniversiteye yansıması sonucu:

— Yüksek öğrenimin yapısı ile sunduğu eğitim ve araştırma hizmetleri arasında verimli ilişkiler kurulamamıştır.

— Öğrencilerin, özellikle de yüksek öğrenime yeni yönelen grupların özlem ve istekleri nicel ve nitel yönden karşılanmamaktadır.

— Toplum, somut gereksinmelerinde, yüksek öğretimin yetiştirdiği ürünleri, yani ileri derecede uz-

manlaşmış işgücünü, emme yeteneğini gösterememektedir.

GENÇLİĞİN YÜKSEK ÖĞRENİM HAKKI KISITLANMAKTADIR

Üniversite ve yüksek okul öğrencileri açısından bu hakkın kısıtlanması çeşitli ekonomik zorluklar ve akademik, yönetsel baskılar vb. nedenlerle öğrenimin sürdürülememesi, yüksek öğrenimin yaşamda işe yarayan bilgi ve becerileri kazandırmaması biçiminde ortaya çıkmaktadır. Fakat yüksek öğrenim hakkını elde edebilenler, bu hakkı elde etmek için yüksek öğrenim kurumlarının kapılarını zorlayanlar yanında çok küçük bir azınlıktır: 1979 ÜSS'nda yüksek öğrenime giriş için başvuran 438.000 adaydan sadece 40 bin kadarı yüksek öğrenime kaydolma ayrıcalığını elde edebilmiştir!

Yüksek öğrenime, karşılanamayan aşırı bir talep vardır. Bu talep nereden kaynaklanmaktadır?

— Ailelerde ve özellikle halk arasında, eğitimin bağımsız bir değişken olarak bir yükselme yolu (okuyup adam olma yolu) olduğu imaj ve inancı hâlâ son derece yaygındır,

— Elden geldiğince çok sayıda genci, elden geldiğince uzun bir süre için iş talebi piyasasından, sokaktan ve fabrikadan uzak tutma, eğitim kurumları içinde hapsetme esasına dayanan bir istihdam ve eğitim politikası ve anlayışı yürürlüktedir.

— Yedeksubaylık ve benzeri kolaylık ve toplumsal prestij etkenleri de sayılabilmekle birlikte, yüksek öğretime böylesine yoğun bir talebin ortaya çıkmasının kaynağında Türkiye'deki ortaöğretimin niteliği yer almaktadır. Dünyanın her yerinde ilköğre-

timin işlevi okuma-yazma-sayma ve bazı temel bilgileri vermekle özetlenebilir. Yüksek öğretimin işlevi de ileri derecede uzman işgücü yetiştirmek ve bilimsel araştırma olarak özetlenebilir. Oysa ortaöğretim için işlev bu kadar kolay belirlenememektedir. Orta öğretim, benimsenen politikalar ve eğitim tanımlarına göre çok değişik ve çelişik işlevler yerine getirebilmektedir. Şu ya da bu ortaöğretim yaklaşımının benimsenmesi ise en başta bilgi edinme, meslek edinme, iş edinme hakları için haklı talepler ileri süren gençlik için birincil bir önem taşımaktadır. Yatay geçişleri olan, başka eğitim kurumlarına geçişlere olanak tanıyan, üretime orta derecede uzmanlaşmış işgücü yetiştiren bir ortaöğretim politikası yerine hiçbir mesleksel beceri kazandırmayan günümüz Türkiye'sinin ortaöğretimi, üniversite önündeki kitlesel yığılmanın başlıca nedenidir.

Ortaöğretimin mesleksel bilgi ve beceriler kazandırmaması, yana çıkışları olmayan bir kanal gibi tüm yükünü üniversite kapısında boşaltması sonucu meydaan gelen bu yığılma, temelde gençliğin yüksek öğrenim talebini ve hakkını simgelemektedir. Oysa gençliğin karşısına çözüm olarak ÜSS çıkarılmaktadır. Gençliğin yüksek öğrenim hakkı fiilen ortadan kaldırılmaktadır. Çözüm nedir? Çözüm nerededir?

İkili, üçlü eğitim uygulamak, tatil süresini kısaltmak, vb. gibi sistem içi düzenlemelerle yüksek öğretimde kapasitenin artırılması ve daha çok sayıda gencin yüksek öğrenim görme olanağına kavuşturulması mümkündür ve bunun için mücadele edilmelidir. Ancak bu çözüm değildir. Büyük atıl kapasiteleri barındıran kurullar yanında zaten aşırı kapasite kullanımı ile nitelikli, niteliksiz eğitim veren kurum-

lar, aynı sistem içinde yer almaktadır. Eğitimin niteliğini daha da düşürücü bu tür çözümler, gerçekte çözüm getirmemektedir.

«ÜSS kaldırılmalı, ortaöğretim diplomasını alan herkes doğrudan üniversiteye kaydolabilmelidir» demek mümkün müdür? Bu, bugün gerçekleşebilecek bir talep midir? Talebin hak olduğu ortadadır. Ancak giriş sınavlarının tümüyle ortadan kaldırılması fiilen pek mümkün görünmemektedir. Merkezi ya da kurumsal düzeyde bu sınavların kaldırılmasının maddi koşullarının somutlaştırılması gerekir. Bu maddi somutlama, bir yandan ülkenin istihdam politikasından öte yandan ortaöğretimin niteliğinden geçmektedir. Bu ise toplumun demokratikleşmesine, ülkenin toplumsal ve siyasal gelişmesinde işçi ve emekçilerin yönetime, iktidara ağırlıklarını koyabilmelerine bağlı, yani doğrudan bir siyasal iktidar sorununa bağlıdır. O gün gelene kadar ise oturup beklemek gerekmez: İlk adımda, ÜSS'nın taşıdığı olumsuzluklara karşı etkin biçimde mücadele etmek gerekir. Bu olumsuzluklar nelerdir?

— Kurumlar kendileri için en iyi seçmeyi yapamamakta, en uygun öğrenciyi seçememektedir,

— Öğrenci kendisi için en iyi seçmeyi yapamamakta, bütün çabası ile «kapağı üniversiteye atma» ya yönelmektedir.

— Toplumsal yapıdan kaynaklanan ve ortaöğretim boyunca iyice uçurumlaşan kültür eşitsizliği ve bölgeler, katmanlar, cinsiyetler arası farklılıklar ve eşitsizlikler bu sistemle daha da ağırlaşmaktadır. 1979'da ilk yüz sırayı alan adaylar arasında 60'ının Ankara Fen lisesi çıkışlı olmaları son derece çarpıcı bir eşitsizilk ve dengesizlik örneğidir.

— Hazırlama kursları ile de bu sistem, varlıklı kesim çocuklarını koruyucu bir nitelik taşımaktadır. Devletin liselerini bitiren binlerce, onbinlerce genç, gene devletin olan üniversitelere kapağı atabilmek için bu bilim tüccarlarının sömürü çarkından geçmek zorunda bırakılmaktadır.

Bu toplumsal kökenli eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için mücadele vermenin yolu, yapıldığı ileri sürüldüğü gibi toplu kopya değildir. Toplumun sağlamadığını eğitim sağlayamaz. Ancak, aklın almayacağı birtakım tutarsız ölçülerle binlerce gencin puanlarının silinmesi hiçbir biçimde bağışlanamaz. Sorun, öyleyse, toplumsal yapıdaki bu eşitsizlikleri ortadan kaldırma, yüksek öğrenimi, girişi, işleyişi ve çıkışı ile demokratikleştirme sorunudur. Bu, kuşkusuz uzun erimli, sabır ve kararlılık isteyen, gösterişi az bir mücadeledir. Ama kolay mücadele nerede bir mücadele olmuştur ki? Gençlik, öğrenci gençlik, mücadelede kolay olanı değil, doğru olanı, bilimsel olanı, gençliğin uzun dönemli çıkarlarına ve beklentilerine, umutlarına karşılık verici olanı seçmek durumundadır.

DAĞILIM EŞİTSİZ VE DENGESİZDİR

Türkiye'de yüksek öğretim kurumları İstanbul ve Ankara gibi büyük kentlerde kurulmuş ve gelişmiştir. Büyük kentlerin dışında üniversite, akademi ve yüksek okullar açılmaya başlaması yeni bir olgudur. Yüksek öğrenimin belli birkaç büyük kentin tekelinden kurtarılması, yerel ve bölgesel gereksinmeler ışığında tüm yurt düzeyine yayılması kuşkusuz olumlu ve gerekli bir gelişmedir. Ne var ki Türkiye'de gözlemlenen bu yayılma, yüksek öğrenim hakkını Anadolu gençliğine ulaştırma gibi bir amaç için gerçek-

leştirilmemiştir: Bu tür toplumsal kaygılardan tümüyle uzak, hatta doğrudan eğitsel kaygılardan bile uzak bir yaklaşımla, öğretim kadrosu, araç-gereç, laboratuvar, bina ve derslik olanakları hiç düşünülmeden hemen her kentte bir üniversite açılmakta büyük kent üniversitelerinin öğretim üyeleri uçakla günübirliğine gidip ders vermektedirler. Bu, aslında, özel yüksek okulculuğun sürmesinden başka birşey değildir.

Günümüzde gerçi özel yüksek okullar hukuksal açıdan mevcut değildir. Ne var ki bu okulların eğitim yapımızdaki ve gençlik üzerindeki olumsuz etkileri hâlâ sürüp gitmektedir. Egemen sınıflar, yüksek öğrenim kurumları önündeki yığılmadan kaynaklanan sorunları, ayrıca bir kolay kâr ve sömürü alanı olarak gördükleri özel yüksek okullar aracılığıyla çözmek istemişlerdir. Aslında gençliğin yüksek öğrenim hakkı ve talebi, bu yolla, bir kâr ve sömürü kaynağı haline getirilmiştir. Dikkat edilmelidir ki bu özel yüksek okullar öğretim kadrosu bulmada ciddi herhangi bir güçlükle karşılaşmamışlardır. Çünkü, görünüşteki öğretim üyesi sıkıntısına karşın Türkiye'de üniversiteler, çağdışı yapıları, bilimdışı ve anti-demokratik yönetimleri yüzünden, çok değerli bir öğretici kapasiteyi atıl durumda tutmaktadır. Bu saptama, özel yüksek okulların devletleştirilmesinden sonra da geçerliğini korumaktadır.

«Her ile bir üniversite» açılması, görünüşte gençliğe yüksek öğrenim hak ve olanağını sağlayıcı bir gelişmedir. Gerçekte ise sonuç diplomalı bir işsizler ordusunun yaratılması, gençlerin uzmanlık alanları dışında çalıştırılması, düşük ücretlerle, her durum ve koşulda, yüksek öğretimde görünen plânsızlığın, da-

ğınıklığın, işlev ve standart çelişkilerinin ve başıboşluğun altında, bir ölçüde bu özel yüksek okulculuğun olumsuz etkilerinin sürmesi yatmaktadır. Hiç kuşkusuz sorun, açılmış bulunan bu kurumların Ankara, İstanbul gibi büyük kent üniversiteleriyle eşit olanaklara kavuşturulması, ayrıcalıklı kurumlar ve bölgeler yaratılmamasıdır. Ama çözüm burada değil, başka bir çok alanda olduğu gibi ortaöğretimin genel ve klasik eğitim yerine bir meslek ve iş kazandırıcı eğitim veren bir yapıya kavuşturulmasındadır.

DEMOKRATİK ÜNİVERSİTE TALEBİ

Yüksek öğrenim gençliğinin somut, güncel istemi, demokratik üniversitedir. Demokratik üniversite, genel olarak demokratik eğitim mücadelesinin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu anlamda, ortaöğretimin demokratik bir yapıya kavuşturulması, üniversitenin demokratikleşmesinin de ön koşuludur. Ancak, toplumun demokratikleşmesi sürecinde üniversite, özerk bir yapıya sahiptir, bu özerklik demokratikleşmede önemli bir kazanımdır. Gerçi batıda, üniversite özerkliği tarihsel bir zorunluk sonucu uzun uğraşılar sonucu elde edilmişken Tükiye'de Üniversite özerkliği dışarıdan bahşedilmiş bir özerkliktir. Gene de bu özerklik etkin bir demokratik hak, önemli bir mücadele silahıdır.

Demokratik bir üniversitenin ilk koşulu, geniş toplum kesimlerinin üniversiteye eşit biçimde ulaşabilmeleridir. Yüksek öğretimdeki bu yaygınlaşma ve genelleşmede toplumsal kökenli tüm engellerin ve ölçütlerin ortadan kaldırılması gerekir. Bugün ancak sınırlı kesimler belli parasal kaynakları ve belli bir zamanı yüksek öğrenim için ayırabilecek durumdadır.

Üniversitenin demokratikleşmesinde verilen eğitimin içeriği önemlidir. Eğitimin bütünü için geçerli olan gerici, tutucu, emperyalizme bağımlı, teknokratik ideolojiler üniversite için daha da etkin biçimde geçerlidir. Ne var ki giderek bilinçlenen öğrenci gençlik, bu ideolojik çemberi de kırabilecek, üniversiteyi demokratikleştirmede üzerine düşeni yapacak durumdadır.

Üniversitenin yönetimi anti-demokratiktir. Anti-demokratiklikle bilim dışılık içiçedir. Yani üniversitenin anti-demokratikliği yöneticilerin ve öğretim üyelerinin kişiliklerinden kaynaklanmamaktadır. Bunlar da kuşkusuz önemli olmakla birlikte sorun üniversitenin yapısından, yönetimin dayandığı ilkelerin sakatlığından, çağdışılığından kaynaklanmaktadır. Çelişkiler çarpıcıdır. Başarısız, hatta yeteneksiz bir öğrenciyi eleyemeyen, bir başka yöne yönlendiremeyen üniversite, buna karşılık başarılı öğrenciler üzerinde akademik olanları dahil çeşitli baskı yöntemlerini uygulayabilmektedir. Öğrenciye bilimsel normların çok üstünde ve çok uzun süren dersler okutulurken yılın fiilen yarısı boş geçirilmektedir. Çağdaş pedagojide yeri olmayan bu uygulamanın değiştirilmesi, demokratik üniversitenin gereklerinden biridir.

Üniversitenin yönetimsel yapısı anti-demokratiktir. Yönetsel birimlerin dikey ve yatay etkileşimleri usdışı ögelerle doludur. Ayrıca tümü ile yönetimin öğrenci kitlesi ile ilişkileri sağlıksızdır. Yönetim, öğrencinin toplumsal ve ekonomik nitelikli sorunlarından kopuk ve habersizdir.

Üniversitenin «olmasa da olur» ögesi sayılan öğrencileri bir iki istisna ile sembolik düzeyde bile yönetime katılmamakta, hiçbir biçimde kendisini çok

yakından ilgilendiren konularda söz ve karar sahibi olamamaktadır. Yürürlükteki yasa fakültelerde bir öğrenci temsilcisinin «dinleyici» olarak (oy ve söz hakkı olmaksızın) kurula katılmasını bile fakültenin istemine bırakmakta, ayrıca bu temsilci seçiminin yapılabilmesini öğrencilerin %60'ının katılması koşuluna bağlayarak bu kadarcık bir hakkı bile yokuşa sürmekte, olanaksız kılmaktadır.

Yönetimdeki anti-demokratiklik öğrenciler gibi asistan ve öğretim görevlilerini de süreç dışında bırakmaktadır. Oysa üniversitelerimizin eğitim ve araştırma yükü asıl bu kesimin omuzlarındadır Öğretim üyesi sayılan profesör ve doçentler yönetsel uğraşıları nedeniyle de öğrencileriyle yeterince ilgilenememektedirler. Akademik ünvanlar ile yönetim görevlerinin birbirinden ayrılması, öğretim yardımcıları, öğrenci ve çalışanların etkin ve demokratik biçimde yönetime katılmaları böylece öğretim üyelerinin yükünü de azaltacak, onların öğrencileriyle daha yakından ilgilenebilmelerine olanak sağlayacaktır.

Öğrenci gençlik üniversite yönetimine etkin biçimde katılma istemini yüksek öğretimin demokratikleşmesinin vazgeçilmez koşulu olarak ileri sürmektedir. Bu katılım belli asgari sınırların yasaca saptanmasıyla güvenceye alınmalı, üniversite ya da fakültelerin keyfi kararlarına bırakılmamalıdır. Nicel olarak öğretim üyeleri dışındaki yardımcı akademik personel, üniversite çalışanları ve öğrenciler en az üçte bir oranında tüm kademelerdeki tüm kurullarda kesin söz ve karar hakkıyla, oy hakkıyla temsil edilmelidirler. Rektörlük, Dekanlık, Üniversiteler Arası Kurul (ÜAK) başkanlık ve üyeliği, profesörlerin tekelinden çıkarılmalıdır.

Üniversite öğrencisi, öğrenci gençlik üniversitede «çocuk» işlemi görmektedir. Toplumun her kesiminde ve her yaş grubunda görülebileceği üzere öğrenci gençlik içinde de gençliğin gerektirdiği sorumluluğu taşımayanlar, bilinçsiz davranışlarda bulunanlar hiç kuşkusuz bulunabilir. İyi niyetle de olsa yasal düzenlemelere aykırı davranmak, yanılmak her zaman olanaklıdır. Ne var ki akademik ilişkilerde olsun, disiplin ve ceza konusunda olsun bugünkü anti-demokratik yaklaşım ve uygulamalar çağdaş bir üniversiteye yakışmamaktadır.

Öğrenci gençlik kendi okulunda en küçük bir örgütlenme hak ve özgürlüğüne bile sahip değildir. 12 Mart kalıntısı Dernekler yasası, 12 Mart kalıntısı Üniversiteler yasası her türlü dernekleşmeyi yasaklamış, bunun yerine kukla, işlevsiz, işlevsiz olduğu için de işlemeyen uydurma dernekler kurdurmuştur. Oysa öğrenci gençlik ekonomik, demokratik haklarının mücadelesini üniversite çatısı altında örgütlenerek vermelidir. Kaba kuvvete, önündeki sıfat ne olursa olsun şiddete başvurmayan her düşünce, her çizgi, her eğilim demokratik biçimde, özgürce sesini duyurabilmeli, pano, afiş, duyuru asabilmeli, bildiri dağıtabilmelidir. Öğrenci gençlik devletten, üniversite yönetiminden, özgür düşünceyi yasaklamasını değil, bu yasaklamayı kaba kuvvetle yapanlara engel olmasını istiyor. *Öğrenci gençlik sendikalist temelde öğrenci birliklerinin yeniden oluşturulmasını istiyor.*

Öğrenim çağındaki gençliğin, yaşamlarını sürdürmeleri için maddi güvenceye kavuşturulmaları zorunludur. Tüm öğrencileri kapsayacak biçimde yeniden düzenlenmesi gereken kredi ve burs mekanizması asgari ücret temel alınarak belirlenmelidir.

Öğrenci gençlik, ciddi bir eğitimin gerektirdiği elverişli maddi olanaklara, yeterli koşulları içeren barınma ve sağlık, beslenme koşullarına, dolayısıyla ders çalışma olanaklarına sahip değildir. Büyük çoğunluk, otel, pansiyon ve çoğu onlardan farksız olan yurt odalarında öğrenimlerini sürdürmeye çalışmaktadır. Büyük çoğunluk, kendisi kültür ve sanat üretimine geçmek şöyle dursun, en yaygın sanat ürünlerinden bile yararlanmamaktadır. Kız/erkek ilişkileri konusunda çok büyük bir bilgisizlik egemendir. Oysa, gençliği birtakım «toplumsal etkinlikler» tuzağı ile uyutma, zevküsefa ile afyonlama politikasının alternatifi, gençlerin toplumsal, bireysel boyutlu sorunlarının yok sayılması değildir. Biilmsel ve ahlâkî yönleriyle cinsel eğitimin verilmemesi eğitim sistemimizin bir geriliği ve çağdışılığıdır, ancak, gençlerin, gençlik örgütlerinin sağlıklı toplumsal ilişkiler, etkinlikler düzenlemesi «düzenle bütünleşme» demek değildir.

YÜKSEK ÖĞRETİM SAKSIDA İNSAN YETİŞTİRMEKTEDİR

Ayrıcalıklı ortaöğretim kurumlarından gelip üniversiteye kapağı atan genç gerçekte sanabileceği gibi şanslı mıdır? Göreceği eğitimin içeriği nedir? Bu eğitim onu yaşama hazırlayacak, ona bir meslek kazandırabilecek midir? Üniversite diplomasının her kapıyı açtığı dönemler çok geride kaldı. Ülkede beş milyon işsiz var, bunların bir bölümü, ceplerinde yüksek öğretim diploması ile iş aramaktadır. Öyleyse bu ne biçim yüksek öğretimdir?

Herşeyden önce öğrenci, seçme sınavında sevdiği, başarılı olma şansının yüksek olduğu kurumları değil, girme şansının yüksek olduğunu sandığı kurum-

ları seçmektedir. Üniversite, sistemin gereksinme duyduğu yüksek nitelikli uzmanları yetiştirmeye yönelememekte, toplumda hiç kimsenin talip olmadığı bilgi ve beceriler gençliğe aktarılmaktadır.

Soyut bir lise eğitiminden, hemen hemen yalnızca bu kanaldan beslendiği için, yüksek öğretim, en teknik ve uygulamaya dayalı olması gerekenlerde bile, içerik olarak soyuttur, yaşamdan kopuktur. Üretimle herhangi bir biçimde ilişkisi olmayan lise kaynağı, soyut bir üniversite geleneği ile birleşmekte, bu birleşmeden ortaya çıkan eğitim öğrenciyi yaşama hazırlamamaktadır. Atıl kapasiteler yanında aşırı kapasite kullanımı, demokratik olmayan yönetim, bilimdışı verimsizlikler vb. nedenlerle eğitimin düzeyi sürekli düşmekte, bu niteliksiz eğitimi bitirip yaşama atılan genç sudan çıkmış balığa dönmektedir.

Öğrenci gençliği bekleyen gelecek, sudan çıkmış balığa dönmek bile değildir: Doğrudan doğruya işsizliktir. Daha okulda iken başlayan bu gelecek kaygısı, son yıla yaklaştıkça somutlaşır, herkes bir «adamını bulup» iş edinme kavgasına girer. Bulunan adam, düzenin adamıdır, ve kendi düzenine adam aramaktadır. Ve üniversiteyi bitiren gencin karşısında ya düzenin adamının adamı olarak bir işe, ne olursa olsun herhangi bir işe girmek, ya da her geçen gün daha da katlanılmaz boyutlarda artan bu yaşam pahalılığında işsiz kalmak durmaktadır.

Bu yüzden, demokratik üniversite, öğrencilerin yönetime katıldığı, sağa sola dilediği afişi asabildiği üniversite değildir. Bunlar zorunlu fakat yetersiz koşullardır. Demokratik üniversite, içeriği ile de demokratiktir. Demokratik üniversite, saksı içinde değil, yaşamın kendisinin içinde, yaşamla içiçe insan yetiştirir.

Hiç kuşkusuz, bu da ancak ortaöğretimin biçim, içerik ve örgütleniş olarak demokratikleşmesi, politeknik bir niteliğe kavuşturulması ile olanaklıdır. Politeknik eğitim temelde bir iktidar sorunudur, ancak şimdiden bazı adımlar atılabilir, yüksek öğretimin soyutluktan kurtarılması, gençlerin yaşama hazırlanması mümkündür. Bu konuda tüm demokratik güçlere, özellikle de öğretmen ve öğrenci kuruluşlarına önemli görevler düşmektedir. *Anti-demokratik yapılarına, düzenle bütünleşmiş tutucu kurumlar olmalarına karşın üniversitelerin öğrenci gençliğin somut eğitsel sorunlarına, yani aslında kendi kurumlarına ivedilikle eğilmeleri için çalışmak, bu yönde bünyesi içindeki ilerici, demokrat öğretim üye ve yardımcılarının örgütlü destek ve dayanışmasını harekete geçirmek gerekmektedir.*

ORTAÖĞRETİM GENÇLİĞİ POLİTEKNİK EĞİTİM İSTİYOR

Türkiye'de zorunlu temel eğitim beş yıldır. Çağdaş dünyada bu süre sekiz yıla çıkmıştır. Sosyalist ülkeler zorunlu eğitimi 11 yıla çıkarmışlardır. Türkiye'de bugün ortaokul olarak bilinen kademe de zorunlu eğitim kapsamı içine alınmaktadır. Bu, çağdaş bir eğitim gelişmesidir, gençliğin eğitim hakkının daha da yaygınlaşmasıdır, olumlu, ancak yetersizdir. Temel eğitim ilk aşamada 16, daha sonra da 18 yaşa kadar sürmeli, hiçbir öğrenci, bir meslek edinmeden herhangi bir eğitim kurumunu terkedememelidir. Böylece ilkel bir çocuk emeği sömürüsü olan çıraklık bir kurum olarak ortadan kalkacaktır.

Ortaöğretim kurumlar düzeyinde «lise ve dengi

okullar»dan oluşmaktadır. Milli Eğitim Bakanlığı dışında bir sürü kurum ve kuruluş kendi ortaöğretim kurumları açmış bulunduğundan ortaöğretimi belli ölçütler ile bir bütün olarak incelemek olanaksızdır. Bu nedenle, burada biz genel ve mesleki-teknik dalları ile ortaöğretimin bazı temel özelliklerine, bu özelliklerin ortaöğrenim gençliği açısından ortaya çıkardığı sorunlara eğileceğiz.

Tükiye'de ortaöğretim hâlâ seçkinci özelliğini korumakta. çağ gençliğinin ancak sınırlı bir kesimi ortaöğrenim hakkından yararlanabilmektedir. Liselerin bölgelere dağılımında sayı olarak bir dengenin oluştuğu ileri sürülebilirse de, yerel güç odaklarının baskılarıyla açılan liseler, verebildikleri son derece niteliksiz eğitimle bu seçkinciliği gerçekte daha da pekiştirmektedirler. Öğretmensiz, araç-gereçsiz açılan liseler, aşırı kapasite kullanımı yüzünden de düşük eğitim vermekte, bu kurumlardan mezun olanlar yüksek öğretimin kapısında elenmektedirler. Bunun yanında, ayrıcalıklı özel liseler vardır. Bir devlet lisesinde bir öğretmene ortalama 25 öğrenci düşerken özel liselerde bu sayı yalnızca 9'dur.

Devletin resmi Beş Yıllık Plânları klasik lise eğitiminden mesleksel-teknik eğitime yönelmeyi öngörse de bu yönelişin adımları son derece cılız, son derece yetersizdir. Son yıllarda gerçi bu tür okulların sayısında önemli artışlar olmuştur. Ne var ki, genel liseler karşısında mesleksel-teknik eğitimin oransal ağırlık artışını başlıca Ticaret ve İmam-Hatip liseleri sağlamaktadır. Ayrıca bunlar da tıpkı liseler gibi yüksek öğretime aday yetiştirmektedirler.

Gerçekten mesleğe hazırlayan ortaöğretim kurumları da dahil eğitimin üretimden kopuk ve soyut

içeriği ortaöğretimin belirgin niteliğidir. Bu durum, ortaöğretim gençliğinin birincil sorunu olarak üniversite önlerindeki yığılmayı getirmektedir. Sistem, ne mezun ettiği gençleri bir üst kademeye alabilmekte, ne de yatay geçişlerle üretime çekebilmektedir. Ortaöğrenim gençliği bu gelecek kaygısı ile yetişmektedir. Çağdaş dünyada son derecede yaygın bir hizmet olan rehberlik kurumu bizim ortaöğrenim gençliğimizin hiçbir temel sorununa çözüm getirmemektedir.

Ortaöğretimde uygulanan pedagoji, çağdışıdır. Tartışmaya değil, ezberciliğe dayanmaktadır. Öğrencinin bilgi üretmesi, yeniden de olsa bu üretme sürecini yaşaması değil, bilgi aktarması istenmekte, sınavlar da bu amaç doğrultusunda belleğin hammallığını ölçmeye, «öğrenciyi fenersiz yakalama»ya yönelik olmaktadır. Bu da kuşkusuz, eğitimin elemeci niteliğiyle çakışan bir gelişmedir.

Ortaöğretim anti-demokratiktir. Tüm toplum kesimlerinin eşitçe ve parasız olarak yararlanması bunun ilk belirtisidir. Çünkü, seçkinci ve elemeci eğitim, demokratik bir eğitim değildir. Ortaöğretimin içeriği de anti-demokratiktir. Okutulan ders kitaplarına bir göz atmak bile bunu görmek için yeterlidir. Kaldı ki açıkça faşist ve gerici ifadeleri içermese de ortaöğretimin amacı demokratik kafalar değil, öğretileni yapacak, düşünmeden uygulayacak kafalar yetiştirmektir. Genel eğitime bir alternatif olarak eğitim sistemimize sokulan fen liselerinin özü, toplumun en seçkin gençlerini sistemin en başarılı yürütücüleri, savunucuları olarak yetiştirme isteminde düğümlenmektedir.

Eğitimde disiplin esastır. Bilimsel çalışmanın, bilim ve bilgi öğrenmenin disiplinle çelişmesi olanaksız-

dır. Bu bakımdan öğrenci gençlik, ortaöğrenim gençliği sorumunun bilincindedir. Ancak, eğitim kurumlarında disiplin baskı ve korkuya değil, öğrenciye yeni haklar tanıyan yeni değerlere dayalı yeni bir ilişkiler düzeni ile sağlanabilir. Bu yaklaşımla, *yürürlükteki gerici, anti-demokratik Disiplin Yönetmeliği derhal kaldırılmalı, yerine, öğrencilerin demokratik temsilcilerinin de katılacağı yeni ve demokratik bir düzenleme getirilmelidir.* Bu düzenlemede öğrenci velilerinin de görüşleri alınmalıdır. Gerçekten, okul içi sorunların çözümünde, öğrenciyi ilgilendiren her konuda öğrencilerin söz ve karar sahibi olması, ileri sürüldüğü gibi «anarşi» ve kargaşa değil, gerçek ve etkili bir disiplin, sorumlu bir yönetim anlayışı getirecektir. Sınıf birimi esas alınarak öğrencilerin yönetime muhatap olmalarını sağlayacak bir mekanizma geliştirilebilir, ve bunun için gerek sosyalist ülkelerden, gerek kapitalist ülkelerdeki ileri uygulamalardan ve deneyimlerden yararlanılabilir. Öğrencilerin devam, disiplin ve ceza sorunları, toplumsal, psikolojik ve pedagojik boyutları ile ele alınmalıdır.

Ortaöğretimin demokratikleşmesi mücadelesinde karşılaşılan engellerden biri de okullarda süregelen dernekleşme yasağıdır. Ortaöğrenim gençliği hiçbir siyasal hak ve özgürlüğe sahip değildir. Seçmen yaşının 18'e indirilmesi talebi gibi okul içinde ve dışında düşünme ve düşündüklerini özgürce açıklama hakkını ortadan kaldıran TCK'nun faşist 141-142. maddelerinin kaldırılması istemleri de ortaöğrenim gençliği için yaşamsal önemdedir. Ortaöğrenim gençliğinin toplumsal ve bireysel boyutlu sorunları vardır. Bunun için okul içinde ille de siyasal olmayabilecek etkinliklerde bulunmak istemesi en doğal hakkıdır. Bu açı-

dan, kaba kuvvete ve şiddete dayanmayan, ırkçılığı, savaş kışkırtıcılığını övmeyen her düşünce, her eğilim ortaöğretim kurumlarında açıklanabilmelidir.

Ortaöğrenim gençliğinin bir somut talebi de öğretmenine yöneliktir. Genç, öğretmenine saygılıdır, ona güveni vardır. Öğretmenin toplum içindeki yerini, egemen sınıfların ona yönelttiği baskı ve saldırıların bilincindedir. Bu nedenle öğretmen-öğrenci ilişkilerinde yeni bir yaklaşımın benimsenmesini, öğrencinin öğretmeni gerektiğinde, eleştirebilmesini kabul edilmesini istemektedir.

Bu sorunların hemen tümü eğitim tanımından, eğitime verilen görevden, bir başka deyişle egemen sınıfların eğitim politikalarından kaynaklanmaktadır. Peki, ortaöğretim gençliğinin eğitim tanımı nedir? Ortaöğrenim gençliği, temelde nasıl bir eğitim için mücadele vermelidir? Bu, çağın eğitimi, POLİTEKNİK EĞİTİM'dir.

Politeknik eğitim, kabaca, çok teknikli, çok yönlü eğitim anlamına geliyor. Bundan da anlaşılacağı gibi, politeknik eğitim, genel ve klasik eğitime bir alternatif olmakla birlikte dar anlamda bir meslek eğitimi, bir monoteknik eğitim değildir, hatta bunun tam tersidir. Amaç, hiç kuşkusuz iyi üretici yetiştirmektir, ama iyi robotlar değil, makine insanlar değil, sorumlu yurttaşlar yetiştirmektir. Öğrenci, hem üretim sürecini teknik ve toplumsal yönleriyle tanıyacak, hem de içinde yer aldığı işyerini, okulu, çevreyi, dünyayı, dünyayı etkileyen siyasal mücadeleleri öğrenecektir. Üretimle somut içiçelik hem okulda, işliklerde, hem de çevredeki işyerlerinde, fabrika ya da tarlalarda, üretimin doğal boyutları içinde, öğrencinin gerçekten sorumluluğu altında gerçekleşecektir.

Politeknik eğitimde okul hem yerel yönetimlerle, hem çeşitli alanlarda mal ve hizmet üreten kamu kuruluşları ile bağlantı içinde olacaktır.

Politeknik eğitim dar bir meslek eğitimi değildir. Ortaöğretim düzeyinde ayrıca mesleksel eğitim veren kurumlar bulunacaktır. Politeknik eğitimin işlevi meslek okullarının yerini almak değil, bu okullara ve yüksek öğrenime yönelecek gençliğin üretimle, yaşamla içiçe yetişmesini sağlamaktır. Ortaöğretimin politeknik bir içeriğe kavuşması yüksek öğretim kurumları önündeki yığılmayı da kendiliğinden ortadan kaldıracaktır. Yatay geçişlerin işletilmesi, ayrıca, üretim sürecine giren herkesin, yaşı ve konumu ne olursa olsun etkin bir yazışmalı eğitim ve gece eğitimi ile yüksek öğrenim hakkına sahib olması, her gence en geniş seçme olanağını sağlamakta, hiçbir yol çıkmaza vurmamakta, hiçbir an «iş işten geçmiş» olmamaktadır.

Politeknik eğitim sosyalist ülkelerde yaşama geçirilmiş bulunuyor. Bu eğitim, özünde işçi sınıfının eğitim sistemidir. Ne var ki sistemin gerçekten başarılı sonuçlar vermesi, kimi kapitalist ülkelerin de bu sistemin kimi ögelerini benimsemelerine yol açmıştır. Bu, mümkün olduğuna göre, Türkiye'de de bu doğrultuda adımlar atılabilir ve öğrenci gençlik bu haklı talebini en geniş kitlelere ulaştırmanın mücadelesini vermelidir. *Poilteknik eğitim Türkiye'de de uygulanmalıdır.*

SPOR EĞİTİMİN TAMAMLAYICISIDIR

Türkiye gençliği sayısal olarak önemli bir birikimdir. Bu birikim çarpık eğitimin, yanlış politikala-

rın, kısaca sömürünün sonucu sporda yansımamakta, renkli basın da uluslararası yarışmalarda alınan başarısız sonuçlara kılıf aramaktadır. Öte yandan, sosyalist ülkeler gençliğinin sporda da kazandığı gerçekten göz kamaştırıcı başarılar «insanların zorla robotlaştırıldığı» gibi gülünç suçlamalarla karalanmaya çalışılmaktadır. Oysa, yalnızca sosyalist ülkelerin değil ABD gibi gelişmiş kapitalist bir ülkenin eğitimi de sporla bütünleşmiştir. Başarının gizi; bilimsel, yöntemli çalışmada, spor yapan genç sayısını artırmaktadır.

Beden eğitimi ve spor eğitimle bütünleşmelidir. Her düzeydeki okul, kapsadığı yaş dilimindeki öğrencilerin yapabileceği tüm sporlar için gerekli olan donanıma sahip olmalıdır. Beden eğitim dersi günlük yaşamdaki spor etkinliğinin bir parçası olmalıdır. İnsan anatomisi incelenirken her çocuk kendi bedensel yeteneklerini tanıyabilmeli, böylece sporda başarılı olabileceği alanlara yönelmelidir. Beden eğitimi ve spor yarının her yönüyle yetkin insanını yetiştirmede eğitimin bütünlüğü içinde insanlar ve halklar arasında barışı, dostluğu, dayanışmayı geliştirmeyi amaçlamalı, birlikte çalışma ve dayanışma gibi değerleri güçlendirmelidir.

YURTDIŞINDAKİ GENÇLİK DÖVİZLERİN FAİZİ DEĞİLDİR

Türkiye kapitalizminin iş ve eğitim talebimizi karşılamaması sonucu onbinlerce genç yurt dışında eğitim ve iş peşindedir. Genç yaşta işçi olarak yurt dışına gidenler çeşitli toplumsal ve kültürel sorunlar altında ezilmektedir. Dilini bilmedikleri ülkelerin top-

lumsal yaşamına uyum gösterememekte, ne Türkiye'de ne de bulunulan ülkede oy kullanma hakkına bile sahip olamamaktadırlar. Her türlü yasal güvenceden yoksun olarak çalışan gençler, kapitalist batıyı sık sık sarsan işsizlik dalgalarında kendini sınır kapısının dışında bulmaktadır.

ASKERLİK DEMOKRATİKLEŞTİRİLMELİDİR

Yurt dışında doğup büyüyen işçi çocuklarının sayısı da giderek artmakta, bunlar da gençlik kategorisine girmektedirler. İşçi gönderen başka ülkeler, kendi yurttaşlarının hak ve istemlerini daha etkin biçimde savunmaktadır. Türkiye burjuvazisi yabancı ülkelere gönderdiği işçilerini ve gençlerini yalnızca döviz makinası olarak görmektedir. Siyasal iktidarlar, yurt dışındaki gençlerimiz ve genel olarak tüm işçilerimiz için daha ileri haklar talep etmeyi, onların zor koşullar altında yürüttükleri mücadeleye arka çıkmayı batıdaki işbirlikçilerine saygısızlık kabul etmektedir.

Yurtdışında bir de öğrenci gençlik vardır. Yurtdışında öğrenim görmek, başlangıcından beri çok sınırlı bir azınlığın ayrıcalığı olmuştur. Ne var ki son yıllarda daha geniş bir gençlik kesimi özellikle lisans ve doktora düzeyinde eğitim için yurt dışına gidebilmektedir. Devletçe gönderilenlerin bursiarının miktarı yetersizdir. Türkiye'de ve kapitalist ülkelerde yapılan karşılıklı devalüasyonlar bu bursların satınalma gücünü daha da düşürmektedir.

Öğrencilere yol göstermek ve yardımcı olmakla görevli Müfettişlikler, öğrencileri izlemekle, kovalamakla vakit geçirmektedir. Türkiye'deki eğitim ku-

rumları ile yabancı okullar arasında diplomaların denkliği tam bir kargaşadır. Bir ülkenin kabul ettiğini bir başkası, bir okulun geçerli saydığını bir başkası kabul etmemekte, öğrenci kapı kapı dolaşmaktadır. Başarılı olup yurda dönen gencin iş bulması gene bir sorundur.

DİN EĞİTİMİ

Türkiye'de din önemli bir toplumsal işlev görmektedir. Eğitim programlarında yetersiz, çarpık bir din eğitimine de yer verilmesi ve bunun çevresinde yapılan tartışma ve değerlendirmeler, dini ayrıca öğrenci gençliğin de gündemine getirmiş bulunmaktadır. Önce, gençliğin dine bakış açısı nedir, bunu görmek gerekir. Bu, dini toplumsal bir olgu olarak ele alan bilimsel bakış açısıdır.

Her toplumdaki tutucu genel işlevi yanında, din, ülkemizin son 30 yıllık tarihinde çok özel bir işlev görmüş, sosyalizm mücadelesine karşı, işçi sınıfının örgütlü mücadele hareketine karşı ideolojik bir karşı silah olarak kullanılmıştır. Din, maneviyat, ahlak, vb. kavramlar hep işçiyi tezgahının başında tutabilmenin araçları olarak kullanılmıştır. Binbir çeşit yasaklamaların, «milliyetçi» ideolojinin durduramadığı, etkisizleştiremediği, zaptürapt altına alamadığı solun tarihsel gelişmesi din yolu ile önlenmek istenmektedir.

Egemen sınıflar, bir zamanlar üzerine titrer göründükleri laik eğitim ilkesinin ayaklar altına alınmasına bu yaklaşımla göz yummuşlar, hatta bunu bizzat kendileri yaratmışlardır. 2. Dünya Savaşı sonrasının eğitim açısından en önemli gelişmelerinden

biri de budur: genel eğitim programlarına din, ahlak ve maneviyat dersleri konması yanında, orta ve lise düzeyindeki İmam-Hatip okulları ortaöğretim meslek okullarının en önemli kanallarından biri olmuştur.

Çeşitli gerici çevrelerin beslediği bu okullar, devletin okul götüremediği köşelere kadar sokulabilmiş, yatılılık olanakları da sağlandığı için özellikle yoksul kır kesimlerinde resmi-laik devlet okullarının yerini almıştır.

Gençlik dine ve din eğitimine karşı değildir. Gençlik dinin bu belirtilen amaçlar için kullanılmasına karşıdır. Bu bakımdan gençlik, eğitimin dine karşı tavır almasını değil, tersine, her din hakkında ve özellikle de İslâm dini hakkında bilimsel bilgiler vermesini istemektedir.

Gençlik eğitimin kesinlikle tek ve laik olmasını istemektedir. Bu yaklaşımla orta ve lise düzeyindeki İmam-Hatip okullarının kaldırılması, bunların ortaokul düzeyindeki öğrencileri zorunlu temel okula, liseler de bulundukları çevrenin özellikleri ve genel eğitimin bütünlüğü içinde meslek okullarına dönüştürülmelidirler. Gençliğin din konusunda bilgilenmesini sağlamak amacıyla okullarda din bilgileri okutulmalı, seçmeli ders sistemi aracılığıyla da isteyen öğrenci bu alanda uzmanlaşabilmelidir.

EĞİTİM ÖZÜRLÜ GENÇLER İÇİN DE BİR HAKTIR

Gerek doğuştan gerek sonradan ortaya çıkabilen bedensel, zihinsel ve ruhsal kimi aksaklık, eksiklik ve bozukluklar önemli sayılması gereken bir sayıda genci eğitim ve üretim dışında bırakmaktadır. Oysa eği-

tim bu tür gençler için de temel bir haktır. Ve esas ilke, bu gençlerin normal arkadaşlarıyla aynı okullarda, mümkünse aynı sınıfta okumalarıdır. Özürlüler için ayrı ve özel okullar ya da sınıflar oluşturulması, pedagojik, toplumsal, psikolojik sorunlar ortaya çıkması durumunda düşünülmelidir.

Eğitim kadar iş hakkı da yasalarda düzenlenmiştir. Ancak, şu anda bile yürürlükte bulunan yasalarımızın hükümleri hem yetersizdir, hem de uygulanmamaktadır. Bir yandan bu hükümlerin uygulanması için mücadele etmek, bir yandan da daha ileri haklar ve kazanımlar elde etmeye çalışmak gerekmektedir.

PARASIZ EĞİTİM EN DOĞAL HAKKIMIZDIR

Anayasaya göre eğitim parasızdır. Oysa fiilen kâğıt üzerindeki bu hakkın yaşama geçirilmesi gençlik için bir görevdir. Bu hakkın yaşama geçirilmesi gerçekte eğitim hakkının yaşama geçirilmesi demektir.

Bu amaçla, her düzeydeki eğitim kurumlarında kâğıt ya da sınav için herhangi bir para alınamıyacağı açıkça belirtilmelidir.

Okulla doğrudan ilgili her türlü gider devletçe karşılanmalıdır. Ders kitapları, her türlü uygulamalı iş ve okul içi spor-eğlence araç ve gereçleri okul tarafından karşılanmalıdır.

Parasız eğitim ilkesi, ulaşım giderlerinin de karşılanmasını gerektirir. Bu doğrultuda yerel yönetimlerle, özellikle de belediyelerle iş ve güçbirliği sağlanabilir. Okullarda, üniversitelerde kaliteli ve ucuz yemek servisleri kurulması da parasız eğitimin gerekleri arasında yer almaktadır. Her geçen gün artan yaşam pahalılığı karşısında zaten sınırlı sayıda gence

verilen *burs ve kredilerin miktarları asgari ücret düzeyine yükseltilmeli, yaşam pahalılığı oranında da asgari ücretle birlikte arttırılmalıdır.*

Bu ve benzeri somut adımlarla parasız eğitimin gerçekleştirilmesi şans ve fırsat eşitliğini kendiliğinden sağlamaya yetmez. Toplumda sınıflar bulunduğu sürece bu sınıflar arasındaki eşitsizlik eğitime de kaçınılmaz biçimde yansıyacaktır. Bu yüzden, çocuğunu okutmada güçlük çeken aileye devlet elini uzatmalı, birtakım bankaların ve vakıfların gençliği satınalma girişimlerine meydan verilmemelidir.

TÜSTAV

ÖZET VE ÖNERİLER

Eğitimi herkes için bir hak olarak benimsiyoruz. Bu hakkın yaşama geçmesini de şu andan itibaren istiyoruz. Önerilerimiz doğrultusundaki yeni, politeknik, demokratik eğitimin gerçekleşmesini beklemeksizin bugünkü, verili eğitimden her gencin eşitçe yararlanmasını istiyoruz. Bu eğitimin nitelikleri nelerdir? Bu niteliklere somut veriler ışığında değindik. Burada kısaca özetlemek yeterli olacaktır.

Türkiye'de kapitalist sistem eğitim çağındaki her gence okul, iş çağındaki herkese iş sağlayamamaktadır. Bu durumun bir sonucu olarak da özellikle yüksek öğretim, üretimin isterlerinin gerektirebileceğinden de uzundur.

Türkiye'de eğitim sistemi pahalı, israflı ve verimsizdir. Seçkincidir bu seçkinci yapı ayrıca beyin göçü yoluyla emperyalizme yaramaktadır.

Eğitim her düzeyde ve her açıdan eşitsizdir. Bölgeler arasında, cinsiyetler arasında, kırla kent arasında, aynı kentin iki ayrı semti arasında eşitsizlikler, uçurumlar vardır.

Pedagoji çağdışı, içerik gerici ve tutucu, emperyalizmin etkileri açık ve belirgindir. Emperyalizmin etkisi egemen sınıflarınkiyle bütünleşmiş olmakla birlikte ayrıca özel müdaheleleri de sözkonusudur.

Türkiye'de eğitim anti-demokratiktir. Belirtilen ve belirtilmeyen daha bir çok nedenle, EĞİTİMİN DEMOKRATİKLEŞTİRİLMESİ güncel, ivedi bir görev olarak ortaya çıkmakta, gençliğin birincil istemi niteliğini kazanmaktadır.

Bu demokratikleşme, gerçek anlamda ancak sosyalizme geçildiğinde yani POLİTEKNİK EĞİTİM ile gerçekleşecektir. Bu eğitim, doğası gereği bir iktidar sorunu olarak belirecektir. Ancak şimdiden bu doğrultuda somut adımların atılabileceği, somut önerilerle ortaya çıkılabileceği açıktır. Biz burada bugüne kadar pek yapılmamış olanı yapıyor, bu somut adımların en ivedi olanlarını ÖĞRENCİ GENÇLİĞİN İSTEMLERİ olarak ileri sürüyoruz.

— *Türkiye'de 13 milyon insan hiç okuma yazma bilmemektedir. Cumhuriyetten bu yana yarım yüzyılı aşkın bir zaman geçmiştir. Etkin, kararlı bir eğitim seferberliği ile bu çağdaş yüzkarası durum ortadan kaldırılmalıdır.*

— *Herkesin anadiliyle eğitim olanaklarından yararlanabilmesi ve yeni okuma çağına gelenlerin anadillerinde okur-yazar kılınması gereklidir.*

— *Ayrıcalıklı kurumlar yaratan yabancı dilde eğitim uygulamalarına son verilmeli, eğitim ve bilim dili*

olarak Türkçeye gereken özen ve önem verilmelidir. Türkçeyi çağdaş bir bilim ve teknik dili yapmak için özerk ve demokratik bir kurum kurulmalıdır.

— Parasız eğitim ilkesi yaşama geçirilmeli, her düzeydeki kurumlarla ilgili kitap, ders araç-gereçleri vb. sömürü konusu olmaktan çıkarılmalı, bu alandaki kaynak yitimi önlenmelidir.

— Eğitim yapısını belirleyen eşitsizlikler ortadan kaldırılmalıdır.

— Özellikle ilköğretimi etkileyen ikili, üçlü dörtlü öğretime son verilmesi hedeflenmelidir. İlk, orta ve yüksek öğrenim kurumlarında binalar çağdaş pedagojinin isterlerine uygun olmalı, öğrenci, öğretmen ve sınıf sayı ve oranları optimum bir düzeye ulaştırılmalıdır.

— Karatahta-tebeşir-silgi üçlüsü yerini daha modern eğitim araç ve gereçlerine bırakmalı, tüm eğitsel güçlerin eşgüdüm içinde öğrenci gençliğin kullanımına sunulmalıdır.

— Eğitimin içeriği demokratikleştirilmeli, amaç, bireysel doyumla toplumsal gereksinmenin bileşkesinde ortaya çıkmalıdır.

— Eğitim gibi DİNLENME HAKKI da öğrenci gençliğin ve tüm gençliğin somut ve güncel istemidir. Ders yılı içindeki ara vermeler yeniden düzenlenmeli, yaz tatili eğitimin kesintisiz bir süreç olduğu ilkesine uygun olarak değerlendirilmelidir.

— Eğitimin tekliği, genelliği sağlanmalı, kız/erkek ayrımı kaldırılarak tüm okullar karma olmalıdır.

— Herkese eğitim, meslek edinme ve iş hakkı için yazışmalı eğitimin ve gece eğitiminin gereken önemle ele alınması gereklidir.

SONSÖZ

Bu çalışmanın sunuş yazısı şu sözlerle bitiyordu: «Eksikleri ve tartışmaya açık yönleri ile bu çalışmanın bağımsızlık, demokrasi, sosyalizm mücadelesinde gençliğin örgütsel bütünlüğü ve eylem birliği için bir katkı olması dileği ile.»

Şunu hemen belirtelim ki, çalışmanın elbette eksikleri ve tartışmaya açık yönleri olabilecektir. Ancak yapılan bu çalışmanın, çıkabilecek eksiklerine ve tartışmaya açık yönlerine rağmen, Türkiye gençlik hareketine önemli bir katkı olduğu inancındayız.

Getirilen çözümleme ve önerilerin, geliştirilecek olan yönlerinin geliştirilmesine, eksiklerinin giderilmesine, varsa yanlışların düzeltilmesine baştan hazırız. Hazırız, ancak bunun salt bir tartışma olarak ele alınmasına da karşıyız. Bu çözümleme ve hedefleri hazırlarken, bunların yaşama geçirilmesi için mücadelenin gerekliliğini en önde gözettik.

Gençliğin can alıcı ekonomik ve politik çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi uğruna mücadele, gençliğin anti-faşist birliğinin temeli ve başlangıç noktasıdır. Günümüzde gençliğin anti-faşist birliğinin oluşturulması, anti-faşist mücadelesinin geliştirilmesi her zamandan daha temel bir sorun haline gelmiştir.

Bu temel olgudan hareketle, çalışmadaki hedeflerin ancak böyle bir eylem birliği ile yaşama geçirilip yaygınlaştırılmasının mümkün olabileceğini söyleyebiliriz.

Bu çalışmadaki hedefler, bir yanıyla geniş gençlik yığınlarını mücadele alanına çekebilmenin, onların döğüşkenliğini artırabilmenin temelini oluşturmaktadır. Diğer yanıyla, bu çalışma değişik tutumdaki gençlerin ve onların örgütlerinin ortak eylem programı durumundadır.

Bu inançla tüm ilerici, demokrat, sosyalist gençlere sesleniyoruz:

— Gençliğin temel ekonomik ve politik çıkarlarının korunup geliştirilmesi için,

— Geniş gençlik yığınlarını anti-faşist, demokrasiden yana mücadeleye çekmek için,

— Gençliğin anti-faşist eylem birliğini adım adım geliştirmek için,

HEP BİRLİKTE GÖREV BAŞINA!

TÜSTAV

EĞİTİM YAYINLARI

GENÇLİK ÖRGÜTLENMESİNİN İLKELERİ VE TÜRKİYE

3. Baskısı yapıldı

Fiatı: 15 TL

TUSTAV

«Gençliğin can alıcı ekonomik ve politik çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi uğruna mücadele, gençliğin anti-faşist birliğinin temeli ve başlangıç noktasıdır.» ana doğrultusunda kaleme alınmış bu broşürde, gençlik kesimlerinin sorunları genellikle somut önerileriyle birlikte çözümlenmiştir. Bunun yanında, gençliğin güncel ve ivedi talepleri somutlaştırılmıştır.

Bu mücadele hedeflerinin, sonsözde de belirtildiği gibi, geniş gençlik kesimlerine benimsetilmesi, gençliğin anti-faşist birliğinin sağlanmasından geçmektedir.

Gençliğin anti-faşist birliği için, bu can alıcı görevin başarılması için:

HEP BİRLİKTE GÖREV BAŞINA!

TÜSTAV

25 Lira